

Rechtskundig Weekblad

Verschijnt elken Zondag

Vereeniging zonder winstgevend doel

Abonnementsprijs : 100 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Alle rechterlijke uitspraken, artikels en andere bijdragen; alsook boeken ter bespreking te zenden aan den secretaris-hoofdopsteller

Mr RENÉ VICTOR

Italiëlei, 99, Antwerpen

Opgaaf betreffende intekening en adreswijziging, aanvraag van losse nummers en alle mededeelingen betreffende het beheer te zenden aan den secretaris-schatbewaarder

Mr JOHN STOCKMANS

Lange Leemstraat, 99, Antwerpen

NAAR EEN ORGANISCHEN OPBOUW VAN ECONOMIE EN STAAT.

Voordracht gehouden door Mr P. BEECKMAN op de plechtige openingszitting der Jonge Balie van Kortrijk op Woensdag 24 October 1934

Wij leven in een revolutionairen tijd.

Het revolutionaire zit hem, niet zoozeer en zelfs niet hoofdzakelijk, in het gebruiken van geweld om bestaande toestanden onderste boven te keeren; het ligt veeleer in de zoo snelle als radicale wijze waarop nieuwe stroomingen, op schier elk gebied van het geestesleven, opruiming houden met sinds lang heersche gedachten en stelsels; het vertoont zich vooral in een onverwachte ineenstorting van instellingen, die ons sedert meer dan honderd jaar zijn overgeleverd en die wij onmisbaar en onvergankelijk achtten.

Indien de voortekenen, die we allen kunnen waarnemen, niet bedriegen, dan staan we dezen keer werkelijk voor wat reeds zoo dikwijls abusievelijk werd aangekondigd, namelijk voor een keerpunt in de ontwikkelingsgeschiedenis onzer Europeesche samenleving. Een keerpunt, dat in zijn beteekenis niet moet onderdoen voor dat wat het einde der Middeleeuwen heeft gekenmerkt.

Wij leven midden een crisis. Niet de gewone, om de tien jaar terugkeerende economische crisis, maar de crisis van een Ideeënwereld, die met de Renaissance, het Humanisme en de Reformatie opgekomen is, en door de wijsgeerige systemen van de 17e en 18e eeuw gedragen werd, met de Fransche Revolutie tot verwezenlijking in Staat en Recht is overgegaan, en op economisch gebied haar uitdrukking heeft gevonden in Mercantilisme en Kapitalisme. Bedoeld is de crisis van het individualisme.

Een nieuwe gedachtenwereld, contradictorisch tegenover deze van het atomisme gesteld, die van het Universalisme, breekt zich langzamerhand vrije baan.

Terecht wordt er gesproken van het tijdperk der Contra-Renaissance dat thans inzet.

Willen we ons nu niet tevreden houden met midden dezen hoogst belangwekkenden tijd eenvoudig te leven, maar willen we hem beleven en begrijpen, om er onze taak naar behooren in te vervullen, dan zullen we ons moeten bezinnen over wat er rondom ons gebeurende is, en er den diepen zin van naspeuren.

Deze lezing wil een bescheiden poging zijn om dit te doen op twee gebieden die ons, als beoefenaars van het Recht, bijzondere belangstelling moeten inboezemen, deze van Economie en Staat.

De titel dien ik voor deze lezing gekozen heb, stelt reeds tweemaal bewering voorop: een eerste: dat de opbouw van Economie en Staat op onze dagen niet organisch is, en een tweede, dat we naar een organische opbouw gaan of behooren te gaan. In dit laatste geval stelt zich de vraag naar de rechtvaardiging van zoo een standpunt.

De Economie en de Staat van heden zijn opgetrokken op den grondslag van individualistische maatschappij-opvattingen.

Het economisch stelsel dat onze wereld, buiten de Sowjet-Unie, beheerscht is dit van het *Kapitalisme*.

De theoretici van de Staathuishoudkunde, zelfs de niet- of anti-individualistisch getinte, stellen het kapitalistische regiem voor als een natuurlijk en redelijk systeem voor de economische bedrijvigheid der menschelijke samenleving. Het is een stelsel, zoo luidt het onschuldig, waarin het kapitaal een overwegende rol speelt en waarin dit kapitaal in andere handen

berust dan in deze die de functie van den arbeid ver-
richten.

Maar dat is een omschrijving van het kapitalisme die vrijwel aan de oppervlakte blijft en het onvoldoende karakteriseert.

Wie dieper tot het verschijnsel doordringt, komt tot de vaststelling dat de kapitalistische economie, de verwezenlijking is van de atomistische gedachte op het gebied van de stoffelijke behoeften-voorziening van de menschheid. Deze ideeële grondslag drukt zijn stempel op den concreten uitbouw van het regiem. Op hem zijn ook de verste gevolgen er van terug te voeren. In dezen grondslag zoeken wij dus terecht het beslissende kenmerk van dit stelsel.

Deze gedachte ziet in den enkeling het primaire gegeven en denkt hem absoluut autonoom, uitsluitend op-zich-zelf staand en volmaakt in zich uit-gegroeid.

Op het terrein der volkshuishouding wordt hij de abstracte « homo economicus » die zich laat drijven door zijn eigenbelang, en die als een onvervreemdbaar natuurrecht, de vrijheid mag opeischen om in de economische bedrijvigheid gelijk welke functie waar te nemen op eender welke plaats.

In dat systeem wordt bovendien de privaat-eigendom beschouwd en geregeld als uitsluitend ten dienste staande van het individu-eigenaar; het eigendomsrecht beantwoordt aan de romeinsche definitie van het *jus utendi, fruendi et abutendi*.

Uit het principiële vrijheidsrecht worden afgeleid : de vrijheid van beroepskeuze en van vestiging, de vrije mededinging en het vrije arbeidscontract; onbepaalde vrijheid wordt uitgeroepen als vruchtbare voorwaarde voor ieders welvaart, wat de algemeene welvaart moet beteekenen; bemoeiingen van overheidswege zijn in beginsel uitgesloten; moreele vormen worden op het gebied der economie niet erkend, alleen, noodzakelijk werkende natuurwetten. De economische bedrijvigheid kent geen landsgrenzen : het einddoel is, de goederen voort te brengen op de plaats waar dit het goedkoopst kan geschieden en ze dan onbelemmerd de wereld door te vervoeren.

Het geld wordt van zijn oorspronkelijke bescheiden rol van ruilmiddel, tot een haast zelfstandige en alleszins overwegende factor in de productie verheven. Als kapitaal gaat het meestal daar waar de hoogste rentevoet in het vooruitzicht wordt gesteld, wat niet altijd beteekent dat het aangewend wordt voor de noodzakelijkste of nuttigste economische voortbrenging.

Het is niet altijd zoo geweest. De Middeleeuwen hebben een economisch systeem gekend, opgebouwd op een grondslag van sociale gebondenheid, en waarin de economische bedrijvigheid zich afspeelde binnen het kader van naar verhouding kleine economische gebieden en onder een bepaalde alles omvattende regeling. Geld mocht toen geen rente opbrengen, want rente was toen gelijkgesteld met woeker.

Deze middeleeuwsche ordening werd ondermijnd door het vroeg-kapitalisme, dat zich gelijktijdig ontwikkeld heeft met de opkomst van de nationale staten, Frankrijk, Spanje, Portugal en Engeland. Deze moderne staten werden ingericht op absolutistischen en centraliseerenden grondslag en de vroegere stads-economie groeide uit tot een groote nationale staats-huishouding. In deze landen kregen geld en handel al spoedig een belangrijker beteekenis dan ze tot dan

toe hadden gehad, want de staatsoverheid had groote geldmiddelen noodig om haar uitgebreid apparaat van ambtenaren te betalen en haar soldieniersleger te onderhouden. Bovendien werd de stelling gehuldigd dat hoe meer geld er binnen de staatsgrenzen vloede, hoe grooter rijkdom er kon opgestapeld worden en hoe hooger de welvaart zou stijgen. Vandaar de bemoeiingen van den Staat om den uitvoerhandel te bevorderen en een gunstige handelsbalans te bewerken. Hiertoe werd dan steun verleend om een nationale industrie in het leven te roepen en te helpen, door toekenning van privilegiën en monopolien, door het stichten van staatsfabrieken, door het verzorgen van uitgebreide verkeersmiddelen en het afschaffen van belemmeringen voor het vrije verkeer. Deze Mercantilistische politiek gaf dan een geweldigen deuk aan het gildewezen en droeg bij tot het ontstaan van den vrijen ondernemer.

De ontdekking van America (1492), de opening van den zeeweg op Indië (1498) leidde tot het oprichten der Handelscompagnies en tot den bloei van den overzeeschen groothandel. Met de sterke vermeerdering van de goudproductie circa 1520 werd de uitbreiding van de kapitalistische economie ten koste van de gesloten volkshuishouding nog meer in de hand gewerkt.

Toch was er nog een zeker toezicht van overheidswege zoowel op den verkoop der goederen als op hun productie, met het oog op de bescherming van de belangen der verbruikers.

Bij deze staatskundige factor van practischen aard kwam zich aldaar een leerstellige voegen met de opkomst van liberale scholen. Deze van de Physiocraten met François de Quesnay (1644-1674), die in zijn werk « *Le Tableau Economique* » de hoofdstelling verkondigde dat de menschelijke neigingen van nature goed zijn en dat men die op het gebied van de economie onbelemmerd moet laten doorwerken. Daarnaast de school van de Klassieke Economie met Adam Smith (1723-1790), die als aanhanger van de Schotsche moraal-philosophie de leidende beteekenis van het verstand voor de menschelijke handelingen op economisch gebied ontkende, daarentegen leerde dat alleen natuurlijke driften, waarvan het eigenbelang de sterkste was, moesten worden ingevolg.

De Fransche Revolutie bracht den triomf van deze individualistische denkbeelden in het staats- en rechtsleven. Bij decreet van Maart 1791 werd de vrijheid uitgeroepen van handeldrijven en van een vak of beroep naar keuze uit te oefenen. In juni daaropvolgende werd de afschaffing der gilden, die trouwens voor het grootste deel op dit oogenblik verward en verouderd waren, als een der grondslagen voor de Fransche Constitutie geproclameerd. Alles wat nog aan uiterlijke vormen van de Middeleeuwsche ordening was overgebleven, werd hier met een slag opgeheven.

Het privaatrecht dat onder Napoleon gecodificeerd werd, is niet ontsnapt aan deze individualistische oriëntering van den toenmaligen tijdgeest. Dit is bijzonderlijk tot uiting gekomen in de regeling van het familierecht, van het eigendomsrecht en van het erfrecht.

Zijn geweldigste stoot opwaarts heeft het Kapitalisme gekregen door den snellen vooruitgang der Techniek, gedurende de 19e en het begin van de 20e eeuw, met het machinisme en het fabriekswezen

eenerzijds, de moderniseering van het verkeerswezen anderzijds. Ook de verbeterde techniek in geld- en credietoperaties heeft hierbij een groote rol gespeeld.

De Kapitalistische economie heeft met zich gebracht: een tot het uiterste opgevoerde inspanning van alle menselijke krachten, een tot de grenzen der uitputting toe gedreven aanwending van alle productiemogelijkheden. Zij bracht de waren niet meer voort met het oog op een bepaald, overzichtelijk vast te stellen behoeften complex, ze produceerde er maar op los: goede, middelmatige en ook slechte waar: gooide de koopwaren in massa op de wereldmarkt, die zich dan maar moest aanpassen aan die immer stijgende voortbrengst. Men werkte in laatste instantie voor de ongebreidelde geldwinst, waar ze ook te vinden was: ieder nam van de opgeleverde winst zooveel hij krijgen kon zonder acht te geven op de gevolgen die zoo een stelsel moest hebben voor de volksgemeenschap onder kultureel, moreel en biologisch opzicht.

Het Kapitalisme heeft ongetwijfeld veel goeds doen ontstaan: een niet te schatten stijging van de goederen, een sterk aanwassen van de bevolking, een verhooging van de inkomsten en van de arbeidsloonen, een aangroei van de fortuinen, een verfijning van den comfort en een vermeerdering van den stoffelijken welstand in het algemeen.

Maar daar tegenover wat een nadeelen!

Het Kapitalisme brengt regelmatig zijn crisissen mee met hun noodlottigen nasleep voor enkelingen en volken.

Doch zijn essentiele nadeelen liggen niet op het gebied der productie in de eerste plaats: daar viert het juist zijn grootste triomfen; ze liggen zelfs niet eens in de ongelijke verdeling der stoffelijke goederen, die een onvermijdelijk gevolg is van de individualistische eigendomsopvatting en het principieel van de vrijheid, want de ellende kan, zooals de ontwikkeling vóór den oorlog reeds aantoonde, tot op zeven keer hoogte overwonnen worden.

Maar de nadeelen doen zich vooral gelden op geestelijk-moreel gebied.

Het individualistische principieel heeft de menschen geïsoleerd, de eene van de andere gerukt, alle verbanden waarin ze natuurlijkerwijze opgenomen werden en steun zochten uiteengesmeten, ieder aan zich zelf overlatend midden een strijd om het bestaan waar in beginsel zedelijkheid, en ingrijpen van overheidswege uit den booze geacht werden, waar de ongebreidelde zucht naar geld, de drijfveer van alle handelen werd.

In zoo'n wereld moet de handarbeider zich als een verstooteling voelen, ontworteld, naar omlaag gedrukt, zonder levensstijl, met het besef zijn levenslang handenarbeid te mogen leveren om in ruil loon te ontvangen voor zijn onderhoud, zonder arbeidsvreugde, zonder het veredelende inzicht dat hij als lid van het bedrijf of het vak waarin hij werkzaam is, een onmisbaar, een belangrijk en waardevol onderdeel is in het raderwerk dat het leven der heele gemeenschap onderhoudt, zonder het verheffende bewustzijn ook op zijne plaats aan het gemeenschapsleven deel te kunnen nemen. Van de handarbeiders maakt het kapitalisme echte plebejers.

Met deze deklasseering hangt nauw samen zijn onzekerheid over den dag van morgen: nieuwe machines, nieuwe arbeidsmethoden, economische laag-

conjunctuur kunnen hem iederen dag op de straat zetten. Onze tegenwoordigen tijd geeft ons ter illustratie het troosteloze beeld te zien van het leger der werklozen, die alleen nog door staatshulp in het leven worden gehouden. Dit is menschonwaardig en ondragelijk: armoede en ellende kan een mensch doorstaan, maar het gevoelen van nuttelosheid of nietigheid of overbodigheid moet in hem de mentaliteit van den bommenwerpenden anarchist wakker roepen.

Maar niet alleen de handarbeider, ook de overwinnaars in den strijd om het bestaan voelen zich geïsoleerd, en lijden onder het ontbreken van een verband, waarin ze op grond van een gelijkaardige geestesrichting, samen eigen kultuurvormen kunnen uitbouwen; een eigen geestelijk verfijnde levensstijl uitwerken en waarin korpsgeest en standseer den enkeling zedelijk ondersteunen; de eenige band die hun verbindt is er een uiterlijke, die van den verworven rijkdom. En ook zij zijn ten slotte niet gevrijwaard tegen de onzekerheid van het bestaan. Ook daarvan zien we op onze dagen levendige voorbeelden genoeg.

En de geestesarbeider en de kunstenaar, afgezien van de miskenning en de geringerschatting van hun werk, in deze op het materiele afgerichte wereld, zien hun werkkracht en hun talent gebroken door hun kommer om het dagelijksch brood, of zijn genoodzaakt ze in dienst te stellen van wanbegrip of snobisme. Naast den plebejer vormen zij de steeds aangroeiende schare van het proletariaat.

Vereconomiseering, vermaterialiseering van alle levensgebieden, strijd van allen tegen allen, proletariseering der groote massa, domme vereering van het geld, macht van de finantieel sterken en aan den anderen kant te loor gaan van elke gemeenschapszin, en ondergang van de nationale cultuurwaarden, die alleen door een sterk aaneengesloten en fel levende volksgemeenschap kunnen behouden blijven, ziedaar de vruchten van anderhalve eeuw kapitalistische economie.

Wanneer dan het Marxisme zich is komen opwerpen tegen het kapitalisme heeft het dit kardinale onttaardingpunt van het stelsel niet gezien. Het kon het ook niet zien, omdat het Marxisme zelf van een materialistische geschiedenisopvatting uitgaat en meent dat de redding uit het Kapitalisme gelegen is uitsluitend op het terrein van de economische techniek. In den grond gaat het Marxisme, op dezelfde individualistische ideeën terug, maar het wil in de plaats van het Macchiavellisme op economisch gebied, in de plaats van de onderdrukking van de zwakkere door den sterkere ertoe komen tot wat het individualisme geleid heeft op politiek gebied, namelijk tot de gelijkheid voor allen.

Het Marxisme heeft aan het volk de voorspelling gebracht van de materialistische gelukzaligheid in den communistischen toekomststaat.

De meeste zijner theoriën zijn reeds lang wetenschappelijk weerlegd: zijn historisch materialisme, zijn waardeleer, zijn meer-waardeleer, zijn opeenhoopings- en concentratietheoriën, zijn ineenstortingstheoriën.

Het is veroordeeld om met de vernietiging van dezelfde valsche ideologie waarop het Kapitalisme gebouwd is ten onder te gaan.

Het Marxisme heeft intusschen het reeds door het

Kapitalisme gestichte kwaad nog verscherpt. Het heeft de arbeiders niet alleen het bewustzijn bijgebracht van de klasse der maatschappelijk verstokenen te zijn, het heeft ze vereenigd, ze opgeroepen tot den klassenstrijd en getracht er den revolutionnair geest in te houden.

Het Marxisme is er in geslaagd de volksgemeenschap te splijten in onverzoenlijke tegenover elkaar staande kampen.

Sommige van zijn aanhangers zijn niet consequent gebleven tot het uiterste; in plaats van de proletariseering der massa's in de hand te werken, hebben ze de sociale politiek van den staat gesteund en zijn ze overgegaan tot wat men genoemd heeft het Reformisme.

Deze inkonsekwentie heeft het Communisme weer het hoofd doen opsteken en een hernieuwde strooming ten gunste van het Bolsjewisme opgewekt.

Kapitalisme en Marxisme brengen geen ordening van de economie, integendeel; en zij hebben zich ontpopt als verstoorers van een hoog ontwikkeld cultureel leven in de volksgemeenschap, als vergruizers van het primaat der Idee.

Hyper-Kapitalisme en Bolsjewisme zijn de twee gevaren waartusschen onze Europeesche wereld dreigt ten onder te gaan.

Men vraagt zich nu af wat de Staat gedaan heeft om tegen deze kultuurvernietigende werking van het Kapitalisme en den volksversplinterenden klassenstrijd van het Marxisme een dam op te werpen.

Maar onmiddellijk rijst een andere vraag: wat kon de Staat er tegen doen?

En het antwoord moet luiden: weinig of niets. Want den burgerlijken rechtsstaat van de 19e eeuw is op dezelfde ideeële grondslagen van het individualisme opgetrokken als Kapitalisme en Marxisme.

Zijn wording gaat terug op het rationnalistische natuurrecht der 17e eeuw, dat aan den enkeling rechten toekent, voortkomend uit zijn natuur, door het verstand erkend en uitgebouwd, onveranderlijk geldig voor alle tijden en plaatsen.

Ook hier is de enkeling het primair gegeven, en hij is absoluut autonoom gedacht, de maatschappij is het afgeleide, een bloote som van individuen. Deze individuen, in hun oorspronkelijken natuurtoestand zijn allen vrij en op zich zelf aangewezen, ze staan als vijanden tegenover elkander. De vrees van den eenen voor den anderen jaagt ze op in een strijd van allen tegen allen. Om dezen strijd voor het bestaan te ontgaan, en gedreven door een instinct van zelfbehoud, sluiten zij een verdrag en stichten den Staat. Hierdoor zien ze af van hun natuurrechten, en volgens de leer van Thomas Hobbes (1588-1679) dragen ze deze over op een absoluten heerscher, onder wiens gezag ze zich plaatsen. Volgens de theorie van Baruck Spinoza (1632-1704) echter, staan de individuen van hun natuurrechtelijke vrijheid slechts zooveel af als noodig voor het instand houden van een geordend staatkundig leven: het gezag blijft berusten bij alle burgers. Hier vinden we den leerstelligsten grondslag van de grondrechten der burgers en van de volkssouvereiniteit. Het begrip der soevereiniteit was reeds scherp geformuleerd door Jean Bodin, maar als vorstensouvereiniteit, in zijn werk «*De la République*» 1577. De leer dat het volk de eenige bron is van het gezag in den Staat, vermits uit den wil der burgers, door hun vrijwillig te samen komen,

het staatsverdrag is ontstaan, won van langs om meer veld. De oogstfries Johannes Althusius had ze reeds vooruitgezet in zijn *Politica Methodice Digesta* (1610), John Locke, (1632-1704) is de grondlegger geweest van de theorie der scheiding van de machten, de theorie van het Constitutionalisme, die later door Montesquieu (1689-1755) nader is uitgewerkt geworden. De vurigste verdediger van deze staatsopvattingen is Jean Jacques Rousseau (1724-1804) geweest in zijn «*Contrat Social*» (1762) die in de plaats van «*la volonté de tous*», het begrip van «*la volonté générale*» heeft gezet. De geschriften van Rousseau hebben een grooten invloed gehad op het uitbreken van de Fransche Revolutie. De meest voor-aanstaande revolutionnair, in de eerste plaats Robespierre, waren bewonderaars van Rousseau.

De Staat, dien we heden ten dage nog kennen, berust op de drie volgende stellingen die uit de hierboven geschetste ontwikkeling naar voren zijn gekomen:

1° dat alle gezag uit het volk komt, en de staatswil van onder uit gevormd wordt, door de massa der staatsburgers die alle gelijk zijn;

2° dat de burgers over een aantal vrijheden beschikken als grondrechten;

3° dat om de volkssouvereiniteit en de vrijheidsrechten te waarborgen de machten in den Staat verdeeld moeten wezen in wetgevende, rechterlijke en uitvoerende, die elkander in evenwicht houden.

Deze theoriën werden in het publiekrecht verwezenlijkt en vormen de hoofdinhoud van de grondwetten van de 19e eeuwse staten. Daarmee werd het regiem van de *politieke Democratie* en van *het moderne Parlementarisme* ingeluid.

Het is natuurlijk in de praktijk niet uitvoerbaar om alle staatsburgers rechtstreeks te laten stemmen over het oneindig getal verschillende kwesties die verband houden met het beleid in den Staat; niet alleen niet uitvoerbaar maar ook niet redelijk, omdat de overgrote meerderheid daar geen verstand van heeft en er zich meestal niet om bekommert. Daarom zal het volk afgevaardigden verkiezen die den wil van het volk tot gelding laten komen in het Parlement, en in de daaruit voortkomende Regeering. Als men consequent wil zijn moeten deze verkiezingen worden gehouden volgens het dubbel beginsel van de gelijkheid van passief en actief stemrecht. Ieder burger kan zich kandidaat stellen en alle burgers hebben een gelijke stem.

Om de kiezersmassa's voor te houden wat ze eigenlijk moeten willen op het stuk van Staatsbeleid en hun keuze van afgevaardigden mogelijk te maken worden *Partijen* in het leven geroepen.

De politieke partijen zijn de instellingen van de Democratie en van het Parlementarisme die den volkswil vormen en deze in de regeering van het land tot uiting moeten laten komen.

Tot rond de jaren '70 van de vorige eeuw kent de parlementaire geschiedenis over het algemeen slechts twee partijen. Deze van de conservatieven en die van de liberalen. Zij verschillen niet van elkander door een diepgaande sociale tegenstelling, beide richten zich tot de z.g. klasse der burgerij, die alleen op grond van bezit en van onderwijs over stemrecht beschikte. Deze strijd ging dan over algemeene vragen van staatsinrichting en voornamelijk ook over de kwestie van al dan niet bemoeiing van den Staat met

het economische leven. De eene partij was traditionalistisch, de andere was progressief.

Maar dat veranderde naar gelang de zuivere liberale Rechtsstaat van Kant onder den drang der omstandigheden meer en meer evolueerde naar den Welvaartsstaat van Bluntschli.

De organisatie van den Staat was centralistisch, al de autonome organen, buiten de lokaal-administratieve als provincie en gemeente waren afgeschaft, tusschen de massa van de burgers en het centrale gezag bestond een leegte ruimte en de Staat zag zich geroepen alle aangelegenheden van politieke, economischen, biologischen en cultureelen aard tot zich te trekken. De Staat werd al-bemoeier en al-doener.

Van dat oogenblik af ondergaat het partijwezen een diepgrijpende verandering. De partijen gaan uitvoerige *Programma's* opstellen waarin al de punten opgesomd staan die een regeering in haar politiek zal moeten ter harte nemen. De toestand geschapen door het Kapitalisme en de uitroeping van de klassenstrijd zal de partijen er toe brengen zich voornamelijk van elkander te onderscheiden door hun inzichten en eischen op economisch gebied. De partijen worden de voorstanders van de belangen der verschillende groepen in de kapitalistische maatschappij, en door de organisatie der arbeiders in partijen krijgen ze allen min of meer het karakter van klassenpartijen. Sommige partijen hebben de pretentie alle belangengroepen in hunnen schoot bijeen te brengen, ze bestempelen die verkeerdelijk als standen, en maken er aanspraak op al deze belangen tegelijkertijd te kunnen dienen.

Daar de partijen de werkelijk leidende instanties van de kiezersmassa geworden zijn, heeft het feit dat ze steeds het klassenbelang op den voorgrond moesten stellen voor gevolg dat het gemeenschapsgevoel te loor gaat, en dat de volksgemeenschap zelf versplinterd wordt in politieke organismen die van langs om scherper tegenover malkander zich opstellen en een geweldigen strijd leveren voor het veroveren van de macht. Deze tegenstelling, tot op de spits gedreven door alle middelen die de moderne reklaamontwikkeling ter beschikking stelt, heeft haar weerslag in het Parlement en in de Regeering waar of partijbelang voor gemeenschapsbelang wordt doorgedreven of op grond van compromissen de groote belangen der volksgemeenschap opgeofferd worden aan partij-politieke combinaties.

De Staat wordt het machtige instrument van de partijen om hun belangen te bevorderen en hun cliënteel te spijzen, hij is een levenlooze utilitarische machine geworden, zonder groote staatsopbouwende gedachte.

Het ligt voor de hand dat de Partijen-staat geen dam kan opwerpen tegen de macht van het Kapitalisme dat zich naast en boven hem ontwikkelt, en tegen het versplinteringsproces van het Marxisme, dat deze Staat zelf door zijn inrichting of werking bevordert.

Daar komt nog bij dat hetzelfde beginsel van de wilsvorming van onderop naar boven in den schoot der partijen zelf als verwordingsfactor werkt.

De vertegenwoordigers der partij in publieke organen, hare kandidaten, worden in beginsel aangewezen door de meerderheid der tot de partij behorende kiezers. Daar deze kiezersmassa's geleerd hebben in de partij de verdedigster te zien van hun

klassebelang zal hun voorkeur gaan naar die leiders die hun het grootste brood beloven en die zich het handigst in hun gunst kunnen inwerken, 't zij door hun demagogische talenten, 't zij door klikjes-intrigues, 't zij zelfs door omkooprij.

De partijen die nog beschikken over een kader van bekwame, zaakkundige, politiekvoelende leiders zullen zich bij het beroep op het kiesvee ten einde aan de noodzakelijke meerderheid te geraken, daaraan moeten aanpassen en minstens evenveel beloven. De kandidaat die daar niet aan meedoet is een witte raaf en houdt niet lang stand als partijleider of partijkandidaat.

Deze noodzaak leidt naar de steeds verdergaande radikaliseering der partij-aanvoerders, naar de verscherping der tegenstellingen, de onmogelijkheid om met overleg de staatszaak te dienen en de regeeringstaak waar te nemen. Want de vrees voor den kiezer is hier steeds hoogste wijsheid en leiddraad. De dienst van den kiezer is daar een gevolg van, en de meestgeziene leider is niet de staatsman, maar deze die het meest postjes of voordeelen bezorgt.

Afgezien van de onmogelijkheid dat onder die voorwaarden een algemeene volkswil die het gemeenschapsbelang op het oog heeft zich zou vormen, is de uiting van den volkswil door het Parlement een fraaie illusie.

Het Parlement behoort in dit systeem de plaats te wezen waar de openbare gedachtenwisseling van politieke meeningen plaats grijpt, meerderheid en minderheid, regeeringspartij en oppositie zoeken door argumenteering en tegenargumenteering de juiste richtingslijn. Zoolang het Parlement gevormde en verstandige elementen in zich vereenigt, is discussie en overreding mogelijk en zoolang het gaat over de groote nationale vraagstukken, van een nationaal standpunt uit bekeken is een besluit ook mogelijk. Maar wanneer daar de eerste de beste als vertegenwoordiger van een politieke partij kan gaan zetelen is zulks niet meer het geval. Het standpunt van den afgevaardigde wordt naar partij-inzicht en door partijdwang vastgesteld; de partijen staan met hun nauwgeteld mandatencijfer tegenover elkander: aan hun belangen of klasseninzicht vermag geen openbare parlementaire discussie iets te veranderen.

De openbare zitting is trouwens niet meer de plaats waar de beslissing tot stand komt. Het Parlement is een instelling geworden die in geheime beraadslaging besluiten treft en het voorwerp der beslissing in openbare zitting bij middel van stemming verkondigt; aan de stemmingen gaan dan, volgens een uit andere tijden overgeleverde gewoonte, redevoeringen van de verschillende partijafgevaardigden vooraf. Het is uiterlijk vertoon en tijdverlies.

De beperkte commissies in wier schoot het besluit werkelijk tot stand komt, zijn niet steeds de afdeelingen van het Parlement zelf, doch samenkomsten van partijleiders, vertrouwelijke vergaderingen van fractie-afgevaardigden, besprekingen met buitenparlementaire leiders van de partijen of met belangengroepen. De besluiten zijn dan de resultante van zakelijke afwegingen der belangen die met elkander in botsing komen; die resultante noemt men met het groote woord: het compromis.

Het Parlement treedt daarbij op als bureau voor een technische omzetting van die werkwijze in het grondwettelijk kader. Op die manier wordt het

Staatsbeleid een kunst van compromissen af te sluiten en zoo van den eenen in den anderen dag het staatschip van de eene zandbank naar de andere te loodsen. Volgens de regels van het spel moet de bemanning van het schip telkens veranderd worden wanneer het compromis niet tot stand komt of door een of andere partij niet nageleefd. De laatste aanwinst in deze werkmethode is de ongerijmdheid van een nationale politiek op grond van een partijen-vergelijk. Onstandvastigheid in de buitenlandsche politiek, zwakheid in de binnenlandsche zijn daarvan de onvermijdelijke gevolgen. De bureaucratie van de ministerieele departementen speelt een overwegende rol in het voorbereiden der besluiten-compromissen en achter de schermen doet zich den invloed gelden van onverantwoordelijke groote economische en financiële machten, op wier medewerking, positieve of stilzwijgende passieve, ieder departement van financiën moet kunnen rekenen. De soms afdoende, in goeden of kwaden zin, van de groote persorganen hoeft hier maar even angestipt.

Het Parlement is ten slotte ook technisch niet voldoende uitgerust voor zijn taak, als wettenfabriek, voor de regeling van alle mogelijke aangelegenheden, waarbij het moet optreden.

Waar de Staat al-bemoeier en al-doener moet tusschenkomen is deze tusschenkomst, of ondoelmatig, of laattijdig, of onvoldoende of zelfs nadeelig gebleken. Eenerzijds is hij overlast met opdrachten die andere geschiktere organen zouden dienen te verrichten, en anderzijds is hij belemmerd in de uitoefening van zijn eigen staatstaak.

Ziedaar de beginselen waarop de tegenwoordige staat gebouwd is en in groote trekken de krachten waarop hij steunt en de wijze waarop hij zijn taak vervult.

Samenvattend mogen we zeggen dat de inrichting van den Staat, de tot standkoming van het staatsbeleid op individualistische grondslag de volksgemeenschap niet dient, zooals het zijn roeping is, dat hij hare cultuurwaarden niet veilig stelt en bevordert, haar integendeel prijs geeft aan de verwoestende machten van kapitalisme en marxisme, van eng partij- of groepenbelang.

Toch dient hierbij nog opgemerkt dat de stelsels die tegen het wezen der dingen zelf ingaan, niet tot de uiterste konsekwenties geraken in de praktijk.

Zoo zien wij midden het atomiseerende en isoleerende kapitalistisch systeem verenigingen tot stand komen die zich tegen de noodlottigste gevolgen van de losrukking verzetten; de arbeiders-syndicaten, eenerzijds, de trusts, de kartels, de konzerns anderzijds, maar ze geraken niet tot de visie van een gemeenschapsbelang, en strijden voor hun eigen groeps- of klasse-interessen.

Zoo zien wij het Marxisme afwijken van zijn logische politiek, die er zou moeten op aansturen om de arbeiders verder en dieper te laten proletariseeren, en de wonden, door het kapitalisme geslagen, bloedend te houden: zooals reeds opgemerkt werd, zijn oorspronkelijke marxistische partijen, zooals de socialistische, overgegaan tot het steunen van de sociaal politiek der staten in de laatste halve eeuw.

Want ook de Staat die in principie alleen de vrijheidsrechten der vrije en gelijke staatsburgers zou hoeven te beschermen heeft zich verplicht gezien een sociale wetgeving uit te vaardigen om het lot der

misdeelde klassen der bevolking eenigszins te verzachten.

De wereldoorlog 1914-1918, waarvan de oorzaken ook en niet in geringe mate op economisch-kapitalistisch terrein liggen, de vredesverdragen van 1919, die nog doordrongen zijn van de individualistische ideologie, hebben den normalen ontwikkelingsgang van het kapitalistische regiem verhaast; de economie die zich tot een wereldhuishouding meer en meer heeft uitgebreid kreeg nog sterker de bovenhand, in het leven der naties en hun internationale betrekkingen. Wij beleven op dezen oogenblik een ontredde en een chaos die geen enkel levensgebied onberoerd laat.

De arbeiderssyndicaten die onder bedreiging van algemeene stakingen de belangen hunner leden tegenover de werkgevers voorstonden hebben niets meer te dreigen. De patroon moet geen lockouts meer uitvaardigen. Werkloosheid is het lot van honderdduizenden arbeiders, ruïne, dit van honderden ondernemers.

De op de spits gedreven concentratie der grootbedrijven en van den groothandel die de kleinere ondernemingen op den rand van den economischen afgrond hebben geholpen staan machteloos tegenover de passiviteit van het verbruik.

De sociale politiek van de staten is ontoereikend en ondoelmatig, en blijkt van langs om meer ondoorvoerbaar vanwege de onmogelijkheid om steeds harder de belastingsschroef op een deel der bevolking toe te draaien.

De economische politiek van protectionisme of van geleide volkshuishouding van uit een centraal punt brengt niet de verwachte resultaten.

Het evenwicht tusschen de wetgevende macht en de uitvoerende wordt ten gunste van deze laatste verbroken. De Parlementen bekennen hun ongeschiktheid. De regeeringen doen een uiterste poging om verbetering te brengen in den toestand.

Wie tot den diepsten grond van al de miserie die over onze wereld gekomen is heeft doorgekeken, zal inzien dat uit den aard der dingen dit alles slechts lapmiddelen kunnen zijn. Er zal tot den wortel van het kwaad moeten doorgetast worden en een heel nieuw gebouw opgetrokken op andere fundamenteën.

En hier komen we tot het tweede deel dezer lezing: de vraag naar den juisten en echten opbouw van Economie en Staat en de rechtvaardiging er van.

Staat en Economie zijn twee verschijnselen van het samenleven van menschen. De grondslagen en het kader voor hun opbouw dienen gezocht te worden in de Sociologie, en deze wetenschap is op hare beurt aangewezen op de Wijsbegeerte om het ware wezen van den mensch als punt van waar moet uitgegaan worden, op te diepen.

De Sociologie die ons het dichtst de werkelijkheid schijnt te benaderen en bovendien rekening houdt met de wijsgeerige definitie van den mensch, als zelfstandige persoonlijkheid en sociaal wezen is deze van de universalistische school, van den Weenschen Hoogleraar in de Maatschappijleer en de Staatshuishoudkunde Ottmar Spann. Hij heeft zijn stelsel uiteengezet in twee hoofdwerken «Die Gesellschaftslehre» en «Der Wahre Staat».

Spann grijpt terug naar de universalistische elementen die reeds in de staatsleer van Plato en Aristoteles te vinden zijn; hij beroept zich op de scho-

lastische maatschappijopvattingen, en vindt onmiddellijke voorgangers in de vertegenwoordigers van maatschappij- en staatsphilosophie van het Duitsche Idealisme; Fichte, Hegel en Schelling, en in deze van de Duitsche Romantiek met Adam Müller vooraan.

Spann zelf heeft school gemaakt. Een heele kring van jonge zoekers heeft er zich op toegelegd om van het standpunt uit der universalistische school begrippen en instellingen te herzien en te critiseeren op het gebied van Staat en Economie.

De merkwaardigste en bestgeslaagde poging om in groote lijnen een beeld van den heropbouw van economie en staat op grondslag van de universalistische gedachte weer te geven, is deze van Walter Heinrich, privaatsdocent aan de Weensche Universiteit, in zijn werk «Das Ständewesen».

Het nauwst verwant aan de leer van Spann is het *Solidarisme* van den Jezuïet Pesch. Spann verwijt aan dit stelsel dat het een dooreen mengeling zou zijn van universalisme en individualisme en dat de dragende begripsbepalingen van het systeem nog te veel individualistisch gedacht worden. Jongere vertegenwoordigers van het Solidarisme de Jezuïeten von Nell, Bruening en Gundlach leggen er zich op toe om elke individualistische smet weg te krijgen.

In tegenstelling met dit Solidarisme en met de op de scholastiek teruggaande stelsels legt Spann niet den nadruk op het telelogische of finalistische moment in de sociale verschijnselen, maar uitgaande van een universalistische idee, een «Ganzheitliche Auffassung», ziet hij in de eerste plaats organen en geleidingen die op harmonieus samenwerken tot eigene vervolmaking en in standhouding van het geheel zijn aangewezen.

Het voornaamste kenmerk en de grootste verdienste van Spann's werk is de in eerherstelling van het Ideeële in de menschenlijke samenleving, waarin eigenlijk het ware leven bestaat, en de wegdringing van het materialistisch-mechanische van het onmiddellijke voorafgaande tijdsgewricht, dat leven verwarde met uiterlijke beschaving en comfort.

In het nu volgende schetsen wij een opbouw van Staat en Economie in aanleuning bij de gegevens van de Weensche School.

Gelijk het individualisme uitgaat van het begrip enkeling, zoo gaat het universalisme uit van het begrip maatschappij: *Gesellschaft*.

Maatschappij is inderdaad logisch en filosofisch ten overstaan van het indienen van het eerstgegevene.

Onder maatschappij dient hier verstaan te worden de historisch-reeël gegeven Volksgemeenschappen, de naties.

Maatschappij is hier geestelijke en handelende geheelheid; zij is eenheid en gelijksoortigheid van Idee en van Actie; geen eenheid en gelijksoortigheid zonder meer, doch eenheid, die in zich verscheidenheid draagt en gelijksoortigheid die ongelijkheid omvat. Geheelheid is samengesteld uit deelen, onderdeelen en leden. Maatschappij staat daar niet als een massief gegeven, maar zij ontstaat uit deelen, uit kringen waarin het leven zich onder een of ander opzicht uitleeft, levenskringen of verrichtingssfeeren van verschillenden aard.

Deze kringen of sfeeren vormen de *Standen*. In een volksgemeenschap, opgevat als een organisme vormen de standen de met elkander harmonieus samenwerkende organen.

De gedachtengang van Spann doet op het eerste gezicht tamelijk bevreemdend aan, hij is niet gemakkelijk om er zich met een slag in te werken. Juist voor ons niet, omdat we zoo gewoon zijn in al ons denken met individualistische gedachtebegrippen en bepalingen te werken; maar eenmaal dat men er mee vertrouwd is geraakt, moet men erkennen hoe juist en rijk geschakeerd die gedachtengang is. Ziehier nu van welk grondgegeven de sociologie van Spann uitgaat en tot opbouw komt van standen en van natie; de enkeling, als geestelijk-moreel wezen, is niet gansch klaar-enaf-gedacht, hij is veel meer een potentieel wezen! Het geestelijk-moreele in hem wordt opgewekt en ontwikkeld door het contact met het geestelijk-moreele van een ander enkeling. Geen idee, geen gevoel, geen wil in den mensch ontstaan zonder de aanwezigheid van een ander mensch. Dat verschijnsel van de opwekking van het geestelijk-moreele in den mensch door een ander geestelijk-moreele betitelt Spann met den technischen naam van «Gezweigung». De Gezweigung is vorm en voorwaarde voor het ontstaan en het ontwikkelen van dat geestelijk-moreele. Zij vertoont naar binnen geleiding, want in iedere Gezweigung is een gevend en nemend element, b.v. in het gemeenschapstype: moeder en kind; een leidend en een volgzaam element b.v. in het type de gezagvoerder en de onderdaan. Zoo'n geestelijke gemeenschap is immers maar mogelijk tusschen ongelijke elementen op een basis van betrekkelijke gelijkheid. Waar geleiding is, is ook geheel, en inderdaad de beide leden van een Gezweigung bevruchten om zoo te zeggen elkander, ieder op zich genomen of samen bij elkaar mechanisch geteld kunnen ze niets als geestelijks voortbrengen, maar als samenstellende deelen vormen ze een superindividueel geestelijk gegeven, b.v. moeder en kind vormen de moederlijkheid. De volksgemeenschap nu bestaat uit een oneindig getal dergelijke Gezweigungen, zoodat de maatschappelijke werkelijkheid zich voordoet als een realiteit van geestelijken aard, die opgebouwd is uit beledingen. Want iedere Gezweigung is op hare beurt opgenomen in omvangrijkere geestelijke gemeenschappen, op grond van haar specifiek eigen inhoud. Zoo b.v. alle Gezweigungen van religieuze aard bevat in den grooten geestelijke gemeenschapskring van de religie, al deze van artistieke aard in dien van de kunst, die van wetenschappelijken aard in de gemeenschap van de wetenschap. De groote geestelijke gemeenschappen vormen de levenskringen, die kringen waarin het werkelijke leven zich in oneindig vele Gezweigungen tusschen de enkelingen uitleeft. Zoo onderscheiden wij de levenskringen van *Religie*, *Wijsbegeerte*, *Kunst*, *Wetenschap*, *Zedelijkheid* en *Recht*. Deze blijven niet in den oorspronkelijken toestand van ideeële gemeenschap, maar concretiseeren zich, zij scheppen zich hun specifiek-eigene organisaties. Zoo organiseert zich het religieuze leven in Kerken; het filosofische in scholen en richtingen der wijsbegeerte; het kunstleven in veelsoortige kringen, het wetenschappelijke leven in Academiën, laboratoria, scholen. Naast deze oorspronkelijke geestelijke levenskringen staan er afgeleide, zooals deze die zich organiseren in het *echtelijk leven*, in de *familie*, in den *vriendenkring*, in de *gezelligheid* en *feestelijkheidsverenigingen* in *massaverzamelingen* van allen aard. Er is ook de actiesfeer van de zorg voor

het fysische in den mensch deze van de Volksgezondheid.

De primeerende levenskring van het handelen is de Staat; hij is de samenvattende organisatorische uitdrukking van de kultuur eener volksgemeenschap, dit is, van alle haar door zedelijkheid en recht gevestigde geestelijk-oorspronkelijke levenskringen en hij is bovendien drager van een scheppend element dat hem een specifiek eigene waarde geeft, namelijk van de *staatsopbouwende gedachte*.

Dicht bij den Staat staande levenskringen zijn die van het algemeene *Rechtswezen* en van het *Krijgswezen*. Als sfeer van handelen die de stoffelijke middelen verschafft aan alle andere standen treedt de *Economie* op.

Bij dat alles komt het *Opvoedings- en vormingswezen*, dat voor opdracht heeft de komende geslachten in de standen binnen te leiden, en de standgenooten ononderbroken te ontwikkelen. Eene opvoeding of vorming in zich, met specifiek eigen inhoud bestaat niet. Zij krijgen hunnen inhoud van iederen levenskring. Daarom ligt de opvoeding en de vorming in beginsel bij een stand: religieuze opvoeding bij de kerk, politieke, diplomatieke en algemeene rechtskundige bij den Staat, familieopvoeding bij de familie; economische opleiding in de corporaties; maar alle onderwijs staat onder de opperste leiding van den Staat.

De volksgemeenschap doet zich voor als een hiërarchische optimmering van standen, want deze staan niet op gelijken rang naast elkander.

Deze hiërarchie wordt bepaald: door den rang die een stand inneemt vanwege zijn ideële inhoud ten overstaan van de opperste grondwaarden eener kultuur, die in het metafysische culmineeren, en door de overheerschende stelling van den Staat.

Van den enkeling uit gezien vertoont de volksgemeenschap het volgende beeld: hij bevindt zich vooreerst in een groot aantal gemeenschappen van verschillende geestelijken inhoud, aan de eene is hij nauwer verbonden dan aan de andere. Deze gemeenschappen zijn vorm en voorwaarde van het geestelijk leven van den mensch. De vele gemeenschappen waarin zich het leven van den mensch voltrekt zijn op hun beurt volgens hun geestelijke inhoud opgenomen in grootere gemeenschappen van algemeenen aard, die tenslotte uitmonden in de standen.

Zoo staat iedere mensch in zeer vele elkander overkruisende gemeenschappen en is ten slotte lid van ieder stand hoewel in elk van hen in een verschillenden graad van innigheid en actieve deelneming.

Een mensch bevindt zich zoo om nog eens de voornaamste op te noemen in de volgende soorten van standen:

In de familie; in de economie, voor zoover hij tot een beroepsstand behoort; in de kerk, of een andere organisatie van religieuze-wijsgeerig leven. In de verschillende geestelijk kulturele organisaties, die meer of minder vast zijn. In de politieke stand met zijn veelvuldige graden naar inhoud en rang verschillend.

Naar den graad der verbondenheid met een stand en naar de activiteit van den enkeling in een stand wordt zijn rang binnen iedere levenskring vastgesteld. Deze rangschikking is op hare beurt een basis van verbinding tusschen menschen die in de verschei-

dene standen op een zelfden trap staan, b.v. de leiders of de handarbeiders.

Tusschen deze maatschappijopvatting en de individualistische is het verschil niet te meten. Voor deze laatste luidt het eenvoudig: er bestaan individuen, tusschen hen ontstaan uiterlijke betrekkingen, zij vormen vereenigingen en maatschappijen: deze zijn de bloote som van de enkelingen.

De universalistische opvatting berust op een diepe en omvangrijke analyse van het sociale gegeven, en geeft goed rekenschap van de ingewikkelde bontheid van het maatschappelijke zijn en gebeuren.

De vrij uitvoerige weergave van deze elementen gen te vermijden omtrent de ware standen- of corporatie-gedachte waarover tegenwoordig zooveel te doen is.

De volksgemeenschap moet dus beschouwd worden als een organisme waarvan de organen, de standen zijn.

Stand is handelende of geconcretiseerde, georganiseerde geestelijke gemeenschap. Het volle kultuurleven van de volksgemeenschap postuleert kringen van bepaalde verrichtingen. Deze actiekringen vallen samen met de uit de geestelijke gemeenschappen zich ontwikkelende standen. De verrichtingen worden gedragen door menschen, zoodat de stand zich eveneens voordoet als een kring van personen. Dit vormt het concreet-persoonlijk element van den stand, het andere is zijn abstrakt-objectief element.

De stand kan los of half georganiseerd zijn en dan is hij geen formeele drager van het maatschappelijk leven. Geestelijke gemeenschappen zijn altijd en overal aanwezig, er is geen maatschappij zoo geatomiseerd of er is stand in zijn aanvangsstadium of als overblijfsel van stand uit een organisch opgebouwde maatschappij. In onze individualistische wereld zijn de standen in embryonnair toestand overwoekerd door de atomiseerende krachten, de landbouwerstand b.v. De Kerk, en wel de katholieke Kerk is, zuiver sociologisch gezien, een voorbeeld van een echte volkomen stand in diezelfde wereld. Onze orde van advocaten is een begin of een overblijfsel van gedeeltelijk georganiseerden Rechtsstand.

De stand die zich organiseert streeft naar volmaakte-hedvorm. Dit veronderstelt een duurzame en vaste inrichting. Hij streeft naar volle ontplooiing van zijn bepaalde verrichting in het geheel. Hiertoe vereischt de stand uitrusting met zelfbestuur of autonomie op zijn eigen gebied: dit bekleedt hem met zijn publiek-rechterlijk karakter.

In den stand handelen de standgenooten niet onbewust in dezelfde richting of handelen ze niet slechts eens toevallig bewust; in een aanloop voor de verdediging van een bepaald belang, integendeel, de stand is gekenmerkt naar buiten door een steeds in gelijke-richting gaande handelen. Zoo'n handelen veronderstelt naar binnen gezag, leiding en vertegenwoordiging. In den stand hebben de standgenooten bewust en principeel de voorwaarden geschapen om hun gelijke houding naar binnen en hun op hetzelfde doel gerichte werkzaamheid naar buiten te verzekeren.

De stand streeft naar zijn bestendigheid, en dit streven uit zich op een driedubbele wijze: eerstens, in den drang om het heele terrein van zijn specifiek-eigene verrichtingsopdracht te bestrijken, daarin ligt de grond voor zijn autonomie; tweedens, in de bezorgdheid om alle tot hem behorende menschen,

zonder uitzondering in zijn organisatie op te zuigen: daarin bestaat de organisatiedwang en de enkelvoudigheid van den stand; ten slotte in het verlangen naar ontwikkeling van bepaalde standsmatige tucht- en opvoedingsvormen, die moeten maken dat de standgenooten zoo nauw mogelijk aan hun stand worden vastgeklonken: daarin ligt de standsmatige opvoeding.

Eenzelfde houding (manier van zich voor doen) van alle standgenooten, die voortvloeit uit hun geestelijke gemeenschap en hun gelijke hoofdwerkzaamheid, maakt verder dat deze standgenooten een zekeren stempel dragen. Zoo ontstaat de vorming van een standdragenden menschenkring. Niet alle standgenooten zullen op gelijke wijze aan deze vormgevende macht van den stand onderworpen zijn: maar een kern van menschen zal door zijn innerlijke benadering van den geestelijken standsinhoud, door zijn uitzonderlijke verbondenheid met de verrichtingen van den stand ook aan zijn gestaltegevenden invloed onderworpen zijn; wat tot uiting zal komen in houding, in levenswijze, in standseer en standsbewustzijn, ja in de heele wijze van zich voordoen van die menschen. Zelfs de atomiseerende en nivelleerende strekking van onze individualistischen tijd heeft dezen grondtrek van het leven niet volledig kunnen uitwisschen. Houding, korpsgevoelen, korpsseer en korpsdragende menschen vinden we ook in de advocatenorde terug en in de magistratuur.

Het is uit den kring van deze standdragende menschen dat de leiding van elken stand als van zelfsprekend zal aangenomen worden. Laat binnen het raam van den stand de standgenooten gerust hunne onmiddellijke leiders kiezen, en deze op hunne beurt de leiders die boven hen staan, en zoo verder graadsgewijze tot aan den hoogsten top, de opperste leiding van den stand. Geen groot gevaar dat er eenige kans geboden wordt aan demagogen, tafelspringers en intrigeanten of financieel sterken! Alleen geschiktheid, bekwaamheid, bevoegdheid, degelijkheid, waarheid komen hier in aanmerking. De standgenoot weet wat de stand is voor hem en voor de gemeenschap, de standgenoot heeft het oog gericht, niet op een economisch eigenbelang of klassebelang, maar op de goede werking van den stand, die gezag en uitstekende leiding op alle posten vraagt. De mogelijkheid bestaat wel om de slechtsten te kiezen maar de aanleidingen en de verleiding ertoe zijn weggenomen. Waarom zouden de besten, «de Aristoi» niet geroepen worden? De mensch in zijnen stand heeft een gansch andere mentaliteit als de vereconomiseerde staatsburger.

Zoo zien wij onze volksgemeenschap verrijzen onder den vorm van een grootsch standengebouw, met degelijke spitsen aan den top, en naar binnen in *optima forma* doelmatig ingericht.

De standen wortelen op eigen bodem, onmiddellijk in den schoot van het geheel. Geen van hen wordt van een andere, of uit de som der andere afgeleid, evenmin als zij zelf van de samenstellende enkelingen worden afgeleid. Ook treden zij niet rechtstreeks met elkander in verbinding, maar wel langs den omweg van het geheel.

De standen leiden een eigen leven en hun volle ontplooiing is de waarborg voor de volheid van het leven der Volksgemeenschap. Hun eigen leven wijst op vrijheid. Zij kunnen ook afwijken van hun objec-

tief juiste verrichting in de gemeenschap: dat brengt verworping mee van den stand en verstoring van het gemeenschapsleven. Zijn vrijheid is beperkt en afgelijnd door de levensnoodzakelijkheden van het geheel.

De standen, als specifiek-eigene en zelfstandige onderdeelen van de gemeenschap uitgerust met zelfbestuur, gekenmerkt door een publiek-rechterlijk karakter, beschikken over souvereiniteit ten overstaan van hun leden en op hun objectief domein. Ook dat bestaat nog in een zekere mate in onze tegenwoordige maatschappij en als meest typische voorbeeld kunnen we weer onze eigene orde aanhalen, die over haar leden en op haar objectief domein een verbleekte autonomie uitoefent.

De souvereiniteit van den stand is niet afgeleid uit andere standen, noch uit de standgenooten, zij is een deel van de opperste en innerlijkste machtsvolkomenheid van het geheel. Zij komt voort uit het objectieve gehalte van de verrichting van den stand voor het geheel.

Deze souvereiniteit verwezenlijkt zich in eigene wetgeving voor den stand, eigen administratie, eigene uitvoerende macht, eigene rechtbanken, eigene opvoedings- en onderwijsgestichten, eigen bezit, eigen belastingswezen, eigen sociale voorzorg, enz.

Zoo zien wij hoe de volksgemeenschap van gedecentraliseerde organenbouw omsluit.

De waarborg van de eenheid van alle standen in het geheel is de Staat gedragen door den politieken stand.

In tegenstelling met de individualistische begripbepalingen is de Staat hier gedacht als een specifiek eigene georganiseerde levenskring, deze die teruggaat op de staatsbouwende en staatsvormende, de echt politieke idee, en die buiten zijn eigen verrichtingsgebied, voor opdracht heeft de eenheid van de volksgemeenschap op organisatorisch gebied blijvend te bewaren.

De Staat overkoepelt al de andere standen.

Hij heeft eerst en vooral een eigen taak. De gewichtigste is het voeren van de buitenlandsche politiek. Op dat gebied smeedt de Staat het volk tot nationale eenheid en bepaalt zijn geschiedenis. Daarna komt de binnenlandsche politiek, hierin ligt ook besloten zijn opperste toezichts- en leidingstaak van de standen. Als leider van de binnenlandsche politiek heeft hij onder zijn bevoegdheid het Krijgswezen en het Rechtswezen, in zooverre dit niet in de standen ligt; de Staat stelt de eigenlijke regeeringsacten in zijn eigen verrichtingsfeer en als leider van de andere standen; hij voert de administratie en zorgt voor de politieke opvoeding.

Uit al wat we over de standen gezegd hebben, over hun verrichtingen en over de daaruit voortspruitende decentralisatie, is het duidelijk geworden dat de staatstaak ten eerste uitgehold is en veel van wat de gecentraliseerde staat tot zich trok, overgenomen is door de standen, die door hun vorming en door hun uitrusting, de aangewezen organen zijn om die verschillende opdrachten waar te nemen.

Zooals wij hooger reeds hebben laten uitschijnen behoren alle volksgenooten tot den politieken stand, maar niet allen zijn er met dezelfde innigheid aan verbonden, en niet allen nemen ze deel aan de politieke verrichtingen in de gemeenschap. Ook hier bestaat een kern van menschen, waarover wij het vroeger gehad hebben bij onze uiteenzetting over de

standen, de staatsdragende menschenkring. In tijden waarin de volksgemeenschap in zwaren nood verkeerde, b.v. in geval van oorlog, wordt de gebondenheid van alle volksgenooten aan den Staat bijzonder levendig en innig gevoeld. In tijden waarin een verouderde staatsgedachte door een opkomende schaar jongeren, die een nieuwe staatsgedachte voorstaan wordt afgemaakt, is de massa die deze beweging volgt ook vervuld van de nieuwe staatsgedachte hoewel dit slechts instinct- en gevoelsmatig zal zijn, en die massa helpt werkdadig mee aan de verwezenlijking van die gedachte b.v. de fascistische legioenen van Mussolini, de bruinhemden van Hitler.

Uit deze voorbeelden blijkt dat de staatsdragende menschenkring afwisselend heel uitgebreid kan zijn of beperkt.

Leiders van den Staat echter zijn deze mannen, die dragers zijn van een staatsopbouwende, staatsvormende idee, die vol zelfverloochening en zelfbeheersching en houding het volk en het geheel steeds boven alles stellen, die in zich het politieke denken en voelen omdragen, die later door hun gansche opleiding en politieke scholing zich als de besten voordoen, en daardoor het vertrouwen en de trouw van het volk verdienen, en het gezag regeeren.

Is dat de deur niet wijd openzetten voor een dictatuur?

Autoritaire staatsleiding moet niet verward worden met dictatuur. Dictatuur wijst op de uitoefening van staatsmacht die toevalliger wijze tot stand gekomen is en willekeurig van uit een centraal punt alles beheerscht. Maar hier is het Staatshoofd geleid door de levensnoodwendigheden van de natie, in zijn taak en bevoegdheid begrensd door de souvereiniteit van de standen en bovendien is hij omringd door een Staatsraad, samengesteld uit de leiders van de verschillende afdeelingen waarin de eigenlijke staatszaak onderverdeeld is; hij is omringd door de instanties van de leiders der verschillende standen. Deze organismen staan hem bij met hun advies, en hunne oordeelen wortelen organisch langs het kanaal der standen in den gezamenlijken socialen bouw der natie.

Dictatuur in den zin van misbruik van gezag en macht is altijd mogelijk. Leven wij soms in onzen democratischen parlementairen staat niet onder een dictatuur, hetzij een partijdictatuur hetzij een dictatuur van een onzichtbare macht? De standenstaat biedt dat voordeel dat wanneer een dictatuur wordt uitgeoefend het steeds maar door een of enkelen kan zijn, die van hun ware roeping afwijken en die goed aanwijsbaar zijn. De geleiding van de volksgemeenschap in publiek rechterlijke standen, waarin de leiders staatsdragende elementen zijn, die den waren nood en de ware behoefte van het heele volk kennen, is een waarborg dat het verwordingsproces in de hoogste lagen van den politieken stand spoedig wordt tegengegaan en uitgeroeid.

Dat is dan de nieuwe staat en het geraamte van zijn inrichting.

Aan de spits het staatshoofd, de Prins, de Rex, bijgestaan door zijn Staatsraad en door de opperste Leidersinstanties van de verschillende standen. De publiek-rechterlijke standen met hun autonomie op eigen gebied en over eigen standgenooten.

Zijn kenmerken die hem onderscheiden van den burgerlijken rechtsstaat kunnen we samenvatten als volgt:

Bevoegde, bekwame, geschikte, degelijke, echte Leiding en Gezag; organische wording van de leiding; harmonische ineengrijpen van uitgebreide autonomie en eenheid van gezag.

En wat gewordt er van de medezeggenschap van het volk?

In zijn stand spreekt ieder van op zijn rechte plaats, over de aangelegenheden waarvan hij op de hoogte is; in den stand bestaat een doelmatig regelde medezeggenschap en door den stand neemt iedere standgenoot deel aan de leiding van de openbare zaak. Deze vorm van medezeggenschap is minstens zooveel waard als het uitbrengen om de vier jaar van een stem op een of andere kandidatenlijst van een politieke partij. Geen partijen meer, geen partijstrijd, geen praatparlementen, geen eendagregeringen, meer, die onder den greep liggen van de onzichtbare maar zeer goed tastbare «puissances d'argent» zooals de Fransche Staatsman Herriot ze heeft genoemd.

Alleen de groote strijdvragen rond de wezenlijke waarden van elke kultuur, de problemen van de buitenlandsche politiek zullen het voorwerp uitmaken van meningsverschillen en discussies van spanningen en van strijd zonder dewelke het eigenlijke sociale leven het geestelijke zou vendorren.

Over den opbouw van de Economie moge ik hier met een enkel woord volstaan. Uit wat gezegd is over de standen, kan gemakkelijk afgeleid worden hoe de inrichting van den economischen stand er zal uitzien. Want ook de economie dient opgevat als een stand, een levenskring, een verrichtingsfeer in de gemeenschap en wel namelijk deze die alle andere standen van de stoffelijke bestaansmiddelen voorziet, en die voor de overgrootste meerderheid der menschen de vervulling van hun dagelijksche bezigheid betee- kent.

Alle economische werkdadigheid wordt in dit stelsel opgevat als dienend voor de gemeenschap. De Economie staat niet als eigengerechtigd levensgebied, met een doel in zich, afgezonderd van alle andere. Zelfstandig naast de staat en de andere standen, wordt ze evenals deze laatste ondergeschikt gemaakt aan de opperste leiding van den Staat en in den dienst van de heele volksgemeenschap gedwongen, binnen een door den Staat vastgesteld kader.

De Economie is niet alleen bepaald door de natuur en door de techniek, maar ook door den aard van het gemeenschapsleven dat zij dient: zij is economie van een bepaald volk, met een bepaalde nationale cultuur. Zoo dat men zeggen mag dat de Economie door- drongen is van den geest der gemeenschap in wiens dienst ze staat: zij is niet louter stoffelijkheid en techniek.

Ook de Economische stand is geleiding, en organisatie met leiding en zelfbestuur.

Het is niet doenlijk om een volledig beeld op te hangen van de talloze verbanden die zich in den economischen stand van een feitelijk gegeven volks- gemeenschap kunnen voordoen.

Alleen kunnen we op grond van enkele algemeen voorkomende feitelijke gegevens een onderverdeling schetsen.

Zoo b. v. op grond van wat Spann heet het politiek kapitaal van hoogere orde, t. t. z. de door een publiek- rechtelijk orgaan geschapen algemeene voorwaarden ten voordeele van de economische activiteit, in tegen- stelling met de door de economie zelf geschapen

voorwaarden (innerlijk economisch kapitaal van hogere orde) en met de eigenlijke kapitaalgoederen. Een voorbeeld van politiek kapitaal is een internationaal handelsverdrag; een voorbeeld van innerlijk economisch kapitaal is de reglementering van een bedrijf.

Op grond van het eerste kunnen we naarmate het gelijksoortig kapitaal algemeener wordt, onderscheiden: het plaatselijk bedrijf, de gemeentelijke, de regionale, de volks- en de wereldeconomie. Hier hebben we te doen met een organisatie naar gebieden die organisaties op anderen grondslag doorsnijdt of meerdere in zich opneemt.

Op grond van het tweede, kunnen we allerhande onderscheidingen maken, waaronder de voornaamste deze is volgens de gelijkaardigheid van de onmiddellijke productiedoelenden, die dan de primaire verbanden vormen: het *afzonderlijk bedrijf*, b. v. de sodafabriek, het *bedrijfs- of branchenverband*, dat al de sodafabrieken omvat; het *hogere verband*, dat de chemische grondstoffen of andere chemische producten omvat; het *hoofdverband*, dat de heele chemische industrie omvat, b. v. chemische grondstoffen, kunstmeststoffen, geneesmiddelen, drogistwaren, kleurenindustrie, enz.; het *opperste verband*: dat de hoofdverbanden van chemische industrieën, levensmiddelen productie, textiel, metaalnijverheid, machines en scheepbouw, glas-, steen- en aardindustrie omvat. Zoo staan industrie, handel, landbouw, enz., naast elkander en vormen de volkshuishouding.

Andere gronden van verbandsvorming kunnen we hier alleen ter loops vermelden: die van de gelijke verrichtingen b. v. van de meubelmakers; die van de gemeenschappelijk aangewende grondstof, b. v. de glasnijverheid; die van den bekleedden rang in het economisch proces, de secties van ondernemers, bedienden en arbeiders; die van de gelijke bedrijfsgrootte, b. v. klein-, middel- of groot bedrijf.

De hooger uiteengezette rangschikking van organisaties met algemeener wordende basis van productiedoelenden, van het enkelvoudige bedrijf tot de volkshuishouding toe, heeten bij volledige doorvoering van deze ordening: de *Beroepsstanden* of *Corporaties*.

Deze corporatieve opbouw wordt bekroond door de instelling van het *Huis der Corporaties*, het opperste orgaan van de autonomie in den economischen stand, waarin de leiders van de verschillende beroepsstanden zetelen, erin afgevaardigd langs den weg der graadgewijze aanduiding van onder naar boven zooals in de andere standen.

Geen economisch Parlement dus waar de vertegenwoordigers van de verschillende groepen uit de economische bedrijvigheid op grond van klassetegstellingen door het algemeen stemrecht verkozen zijn, en er hunne groepsbelangen in ellenlange redevoeringen komen verdedigen.

De Beroepsstanden en het Huis der Corporaties, van publiekrechtelijk karakter voorzien beschikken over zelfbestuur ter uitvoering van de taak die ieder op die plaats binnen de hiërarchischen opbouw van de Economie inneemt. Naar gelang men hooger opstijgt op deze ladder wordt het veld der bevoegdheden uitgebreider en de maatregelen algemeener van aard.

Maar ieder orgaan op elken trap van de organisatie heeft niet alleen een zuiver economische taak te vol-

brenge, maar krijgt ook cultureele en soms politieke opdrachten te vervullen.

Zoo vallen onder hun bevoegdheid de reglementeringen van de arbeidsvoorwaarden, van het loonwezen, van de arbeidsmethoden, van de arbeidstechniek, van de voort te brengen hoeveelheden; de prijsvaststellingen, de marktverzorging; het opleidings- en ontwikkelingswezen, de rechtspraak en de disciplinaire macht, de sociale voorzorg, het belastingswezen; het beheer van den eigendom der beroepsstanden, de regeling van het corporatief kredietwezen.

De beroepsstanden oefenen organisatie dwang uit, in dezen zin dat al wie buiten de verrichtingsfeer van den stand werkdadig is niet buiten de corporatie kan blijven staan, maar in haar opgenomen wordt en aan haar souvereiniteit onderworpen.

Deze weinige gegevens mogen voldoende geacht worden om een inzicht te geven in den organischen opbouw van Staat en Economie op grond van de universalistische gedachte.

Welke veranderingen ten goede kan men verwachten van deze nieuwe ordening?

De mensch staat niet meer geïsoleerd, of geëmbriogadeerd in klassenstrijdorganismen, hij voelt zich verbonden aan verschillende gemeenschappen, hij weet zich ingeschakeld als lid van een stand, hij heeft het bewustzijn opgenomen te zijn in het harmonieus samenwerkende geheel van het gemeenschapsleven, gedragen, beschermd en gesteund door de innerlijke en uiterlijke krachten van zijnen stand. Hij krijgt standsbewustzijn, standshouding, en heeft een standseer hoog te houden. In de verschillende gemeenschappen waartoe hij geestelijk behoort komt hij in contact met standgenooten, die voor wat verstandelijke begaafdheid en ontwikkeling betreft van elkander verschillen; daar zijn de handarbeiders, de kunstarbeiders, de lagere geestesarbeiders, de leeraars, de geleerden, de uitvinders tot het zeldzame genie toe. Ieder kan door een bemiddelingsmethode, aangepast aan zijn begrips- en gevoelsvermogen, vatbaar gemaakt worden om de hogere kultuurgoederen te genieten. In den stand heerscht vereering voor het wezenlijk superieure en daarop berust gehechtheid en trouw van de standgenooten. De handarbeider voelt zich opgetild en heeft de arbeidsvreugde teruggevonden, omdat hij bewust is dat in handenarbeid zijn roeping ligt en dat deze zoo eer- en waardevol is als de werkzaamheid van gelijk welk anderen aard. De ondernemer is niet meer gedreven door een ongebreidelde winstzucht omdat het geldbezit en de rijkdommen in het nieuwe maatschappelijk leven geen voorwaarden tot machtspositie of waardeering meer beteekenen. De geestesarbeider kan rustig zijn talent laten open bloeien, hij weet dat de vrucht van zijn werk op prijs zal worden gesteld. De kommervolle strijd om het dagelijksch brood, de onzekerheid van den dag van morgen, de onmogelijkheid voor den handarbeider om hooger op te klimmen in zijn bedrijf of vak zijn ondervangen. Aan den klassenstrijd is elke voedingsbodem ontnomen.

De economie die de stoffelijke voorwaarden moet scheppen om de volksgemeenschap toe te laten te leven en zich te ontwikkelen in de sfeer van het geestelijke, zal door de nieuwe ordening, werkelijk en zakelijk bevorderd worden;

De verscheidene corporaties zullen zooveel mogelijk streven om binnen het raam van de volkshuishou-

ding zich zelf te bedruipen, wat voor gevolg moet hebben sterkere ontwikkeling van de productieve krachten en de grootst mogelijke vermindering van de werkloosheid in de verschillende bedrijven. Dit streven ontspruit reeds daar uit dat de corporaties innig met elkander samenwerken en samenhandelen, dat de eene voor de andere voortbrengers en verbruikers zijn tegelijkertijd. Zij zullen aan elkander koopen en verkopen, daardoor zal de volkshuishouding zich tot op zekere hoogte uit de wereldhuishouding terugtrekken en het gezonde evenwicht herstellen voor alle voortbrengingstakken van de eigen economie en ten slotte ook zich onafhankelijker maken van den terugslag die de crisis in de wereldeconomie op de nationale economie heeft. Wij gaan terug naar een zekere eutarchie. De organische opbouw van de staatshuishouding zal een overzicht over het behoeftencomplex vergemakkelijken; een planmatige beïnvloeding van de behoeften en dus ook van de voortbrenging mogelijk maken.

De overheersching, het gemeenschapsbelang, zal een hervorming van het kredietwezen met zich brengen; waarbij kapitalen worden verstrekt door de vakbanken, der corporaties, daar waar ze voor de volksgemeenschap het meeste vruchten zullen afwerpen, en aan een rentevoet aangepast, aan de mogelijkheden van de kapitaalopnemende corporatieve voortbrengende tak.

Het regiem van den eigendom zal een verandering moeten ondergaan in den zin van de vorming van

een hooger eigendomsrecht dat door de corporaties wordt uitgeoefend.

De regeling van de economie zal een vermindering der crisissen met zich brengen en de economie en de corporaties aan de rechtstreeksche en averechtsche tusschenkomst van de politiek onttrekken.

Van een anderen kant zal de onafhankelijke Staat hoogste gezag in de volksgemeenschap erover waken, dat alle standen zich naast elkander normaal ontwikkelen en hunne verriochtingen harmonieus volbrengen, zoodat geen enkele stand de andere overwoekere, de Staat zal er voor zorgen dat overal en in alles orde en rechtvaardigheid heerschen.

En om te besluiten, deze woorden van Spann: «Wie het probleem juist stelt en onder alle zijne opzichten er zich een levend beeld van vormt, zal met innerlijke klaarblijkelijkheid inzien, hoe nu Economie en Idee, ieder in haar eigen rijk zich terugtrekt, hoe de Economie, nadat ze hare vrijheid en hare autonomie herwonnen heeft, nu weer gewillig de dienaar van den Geest wordt, de onderworpenen aan de Idee; hoe op deze wijze de groote massa rustig deelachtig kan worden aan de leidende gedachten van een cultuur, aan de groote veroveringen van de wetenschap, aan de uiteenzettingen dezer gedachten zelf, die hunnen moreelen weerslag op het politieke gebied hebben. Dan zal zich de groote massa weer bukken voor den macht van den Geest. Het materiele zal in zijn domein worden opgesloten en de schoone gelukkig makende glans van het Ideeële zal tot in het nederigste en eenvoudigste hart neerdalen».

RECHTSPRAAK

HOF VAN BEROEP TE GENT

1e Kamer. — 17 November 1933.

Voorzitter: M. Cocqueau des Mottes.
Raadsheeren: MM. Verbeke en Heyvaert.
Advocaat-Generaal: M. Van der Meere
Pleiters: Mters Romsé en Ryffranck.

FAILLISSEMENT. — SCHULDVORDERING. —
VERBREKING VAN VERKOOP. — SCHADE. —
DATUM VAN VERBREKING.

Wanneer in een verkoop bedongen wordt dat de koper het recht heeft den verkoop te verbreken ingeval de koper in gebreke blijft de waren te ontvangen binnen een gestelden termijn, mag dit recht nog uitgeoefend worden na het verstrijken van dezen termijn en dus ook op den dag van het faillissement.

De schade hierdoor geleden mag het voorwerp uitmaken van het inbrengen eener schuldvordering in het failliet.

F. M. t/ Waterblee q. q.

Aangezien de likwidator der beroepende vennootschap verklaard heeft voor zooveel noodig het geding te hervatten;

Aangezien de beroepster in het faillissement der samenwerkende vennootschap «De Ster» eene schuldvordering ingediend heeft ten beloope van 10302,50 frank, zijnde het bedrag der schade door haar geleden wegens het verbreken van eenen tusschen partijen bedongen koop;

Aangezien deze schuldvordering tijdens het onderzoek naar de echtheid der schuldvorderingen door den curator betwist, en door den Rechter-Commissaris tot behandeling dezer betwisting ter zitting verzonden werd;

Aangezien in zake bewezen is:

1° Dat, op 13n Oogst 1929, de beroepster aan de Vennootschap «De Ster», drie duizend kilos garen verkocht aan 29 frank den kilo, en dat, onder meer, in de overeenkomst bepaald werd, dat de koopster levering van gansch de bestelling moest nemen binnen de zes maanden, en dat, in geval deze bepaling door de koopster niet nageleefd werd, de verkoopster het recht had den verkoop eenzijdig te verbreken;

1°) Dat de koopster in gebrek gebleven is levering te nemen van 1585 kilos garen binnen den bepaalden termijn, ondanks het herhaald aandringen der verkoopster;

3°) dat na het verstrijken van den termijn de beroepster nog aangedrongen heeft om de uitvoering van den verkoop te bekomen, doch dat de vennootschap «De Ster» daar geen gevolg aan gaf;

4°) Dat bij het faillissement dezer vennootschap de

beroepster steunende op de overeenkomst van 13n Oogst 1929, verklaarde, den koop te verbreken en schadeloosstelling te eischen voor de door haar ondergane schade;

Aangezien de beroepene houdt staan dat de beroepster niet meer vermocht den verkoop op den dag van het faillissement te verbreken, daar zij dezen koop reeds bij het vervallen van den termijn van zes maanden verbroken had;

Aangezien deze bewering door al de in zaak bewezen feiten tegengesproken wordt, daar niets bewijst dat de beroepster haar inzicht zou doen kennen hebben den verkoop te verbreken, noch dat zij stilzwijgend aan het uitvoeren der verplichtingen van de vennootschap «De Ster» zou verzaakt hebben;

Aangezien de beroepene nog inroept dat de eenzijdige verbreking langen tijd na het verlopen van den gestelden termijn strijdig is met de goede zeden, daar de verkoper, naar gelang der omstandigheden en ten nadeele van den koper, naar willekeur het uitvoeren of het verbreken van den koop zou kunnen vorde-

ren;

Aangezien dit stelsel geene rekening houdt met het feit dat de koper in alle geval vermocht deze zoogezegde «speculatie» te beletten met zelf den verkoop uit te voeren en de waren te ontvangen;

Aangezien het dus wel op den dag van het faillissement is, dat bedoelde verkoop verbroken werd, en het dus volgens den prijs van het garen op dien dag is dat het verlies, door de beroepster ondergaan, moet berekend worden;

Aangezien niet betwist wordt dat de prijs van het garen den dag van het faillissement 12.50 frank per kilo bedroeg;

Aangezien er dus tusschen den bedongen prijs van 29 frank en dezen laatsten een verschil bestaat van (29-12,50), hetzij 16.50 frank;

Aangezien de schade door de beroepster ondergaan dus beloopt tot 1585×16.60, hetzij 26152,50 frank;

Aangezien, weliswaar, de ingediende schuldverordering slechts 10.302,50 frank bedroeg, maar dit het gevolg was eener stoffelijke dwaling in het overschrijven der getallen, daar dit cijfer niet overeenstemde met de berekeningen bij de schuldverordering gevoegd;

Aangezien uit die berekeningen klaar en duidelijk spruit dat de schuldverordering van de beroepene wel 26.152,50 frank bedroeg;

Aangezien de beroepene ten onrechte beweert dat de laatste beslitselen van de beroepster eene vermeerdering der ingediende schuldverordeningen zelf een nieuwe eisch, die in alle geval in beroep niet ontvankelijk zou zijn, daarstellen;

Aangezien dit stelsel inderdaad, tegengesproken wordt door de bovengemelde bestatigingen, waaruit blijkt dat deze beslitselen slechts eene bepaling der ingediende schuldverordering uitmaken en in alle geval reeds in de aangifte der schuldverordering begrepen waren;

Om deze redenen,

Het Hof,

Gehoord het eensluidend advies van den Eersten Advocaat Generaal van der Moere;

Alle andere of meerdere beslitselen als ongegrond van de hand wijzende;

Ontvangt het beroep; verklaart het gegrond; doet diensvolgens het vonnis waarvan beroep te niet en opnieuw wijzende;

Zegt dat de beroepster, boven de sommen voor dewelke hare schuldverordering reeds zonder betwisting aangenomen werd, nog tot de lasten van het faillissement der samenwerkende vennootschap «De Ster» zal toegelaten worden voor eene som van zes en twintig duizend, honderd twee en vijftig frank, vijftig centiemen uit hoofde harer schuldverordering voor geledene schade;

Verwijst den beroepene qualitate quo tot de kosten van beide aanleggen.

BOETSTRAFFELIJKE RECHTBANK TE BRUSSEL

21e Kamer. — 3 Juli 1933.

Voorzitter: M. Bareel.

Rechters: MM. Gilmont en Valentin.

VERKEER. — AUTOBUS. — OPENBARE DIENST. — KARAKTER. — MARKTDIENST. — PLAATS-VERHURING. — OVEREENKOMST VAN GROEP OF VAN IEDER REIZIGER MET UITBATER. — GEEN OPENBARE DIENST. MOGELIJKE PLAATSVERHURING AAN IEDER DIE ZICH AANBIEDT. — OPENBARE DIENST. — NOODZAKELIJKHEID DER VERGUNNING.

De wet van 21 Maart 1932, vereischt een vergunning voor deze die een regelmatig en openbaren auto-dienst voor het vervoer van reizigers inricht.

Het regelmatig vervoer op dezelfde dagen tusschen dezelfde plaatsen (in casu: marktdienst) van dezelfde personen, alle andere uitgesloten, voor een prijs op voorhand vastgesteld, ten voordeele van de heele groep, verliest het karakter van openbaarheid niet noodzakelijk.

De dienst is openbaar en de vergunning is vereischt als ieder persoon van de groep door geen overeenkomst met den uitbater zich het vervoer heeft voorbehouden met uitsluiting van andere reizigers of de autobus niet werd verhuurd aan een groep personen die er vrij en onder eigen verantwoordelijkheid over schikken zonder andere tusschenkomst van den uitbater dan deze van bestuurder.

O. M. t/ Van Pee.

Gezien het arrest van het Verbrekingshof in dagteekening van 12 Maart 1934, vernietigende een vonnis op 28 Juni 1933, uitgesproken door de Correctionnelle Rechtbank van Leuven in hooger beroep beslissende in politiezaken en de zaak voor de rechtbank van dezen zetel verzendende;

Aangezien de verjaring onderbroken geweest is door de daging van het Openbaar Ministerie in zitting van 7 October 1934;

Aangezien de verjaring geschorst is geworden van af de voorziening in verbreking in dagteekening van 4 November 1933, door den Procureur des Konings van Leuven tot het arrest van het Verbrekingshof in dagteekening van 12 Maart 1934;

Aangezien het beroep regelmatig is in vorm;

Ontvangt genoemd beroep en er recht aandoende; Aangezien Van Pee beticht is van in den loop der maand April 1933 in het Kanton Leuven en namelijk tusschen St Agatha-Rode en Leuven eenen regelmatig en openbaren autobusdienst voor het vervoer van personen ingericht te hebben zonder toelating vergund volgens de bepalingen der wet van 21 Maart 1932;

Aangezien het blijkt uit de bestanddeelen der zaak dat betichte zonder de vereischte toelating tusschen St Agatha-Rode en Leuven regelmatig alle weken 's Vrijdags een aanzienlijk getal personen naar de markt te Leuven vervoerde;

Dat de zestien personen die op 14 April 1933 door betichte vervoerd werden de eene mondeling, de andere schriftelijk over de voorwaarden van het vervoer, waarvan het tarief voor de reis heen en weer op 6 frank vastgesteld was, met betichte overeengekomen waren;

Aangezien de betichte ten onrechte zou beweren dat het autobusdienstvervoer, op die wijze ingericht, niet als een publieke autobusdienst moet beschouwd worden, volgens de wet van 21 Maart 1932;

Aangezien het zou kunnen beweerd worden, omdat de plaatsen van zijn rijtuig niet aan iedereen die zich aanbood om ze te bezetten, verhuurd waren;

Aangezien weliswaar uit den tekst van art. 1° der bovengemelde wet en de voorbereidende werken der Wetgevende Kamers blijkt dat deze met de «openbaren dienst» alle personenvervoer bedoelt, waarin de plaatsen verhuurd worden aan iedereen die zich aanbiedt om ze te bezetten welke het middel van betaling ook zij;

Maar aangezien het regelmatig vervoer op dezelfde dagen, tusschen dezelfde plaatsen, van dezelfde personen, alle andere uitgesloten, voor een prijs op voorhand vastgesteld ten voordeele van de heele groep, het karakter van openbaarheid door de wet vereischt, niet verliest indien de personen zich aan den uitbater aangeboden hebben om de plaatsen in zijn autobus te bezetten. (Arrest van het Verbrekingshof van 6 November 1933, Pas. 1934-1-48 en 49);

Dat deze omstandigheid niet belet dat de voorwaarde door art. litt. a, vereischt verwezenlijkt werd, 't is te zeggen het verhuur der plaatsen in de autobus aan al wie zich aanbiedt om ze bezetten;

Dat deze groep slechts een zeker getal welkdanige personen uit het publiek uitmaakt die zich aangeboden hebben om de plaatsen te bezetten;

Aangezien het niet bewezen is dat ieder persoon van deze groep door een overeenkomst met den uitbater zich het vervoer met uitsluiting van alle andere reizigers zou voorbehouden hebben;

Dat anderzijds het niet bewezen is dat betichte zijn autobus zou verhuurd hebben aan een groep personen die er vrij en onder hun eigen verantwoordelijkheid over beschikt en zonder andere tusschenkomst van den uitbater dan diegene van bestuurder.

Dat betichte slechts verklaard heeft dat hij dit vervoer gedaan had op het aandringen van het volk welk hem gedurig lastig viel om het 's Vrijdags heen en weer naar de markt van Leuven te voeren.

Aangezien de betichting ten laste van betichte dus bewezen is.

Verbreking 10 April 1933, Pas. 1933,1,205,4^o, J. Trib. 14 Mei 1933, kol. 314.

Verbreking 28 Mei 1934, Pas. 1934,1,294,1^o,295,2^o;

Verbreking 25 September 1933, Pas. 1933,1,313 en 313 (twee arresten), J. Trib. 12 November 1933, kol. 629, Rev. dr. pén. 1933,867;

Boetstr. Rechtb. Ieper, 5 Oct. 1933, R. W. 1933 nr 9, 3 Jg., kol. 149;

Boetstr. Rechtb. Brussel, 10 Oct. 1933, R. W. 1934, nr 20, 3 Jg., kol. 367;

Verbreking 6 Nov. 1933, Pas. 1934, I, 48 en 49 (twee arresten);

Boetstr. Rechtb. Antwerpen, 3 Jan. 1934, R. W. 1934, nr 22, 3 Jg., kol. 406;

Verbreking 12 Maart 1934, Pas. 1934, I, 214 en volgend arrest. Edg. V. D.

BURGERLIJKE RECHTBANK VAN TONGEREN zetelend in handelszaken

26 October 1934.

Voorzitter : H. Ridder de Schaetzen

Rechters : HH. Albent en Ulrix.

Pleiters : Mters Stellingswerff en Devocht.

I. — RECHTSPLEGING. — ELECTA UNA VIA-INTER PRETATIE.

II. — VERZEKERING. — RECHTSTREEKSCHÉ VORDERING VAN BENADEELDE TEGEN VERZEKERAAR VAN DADER VAN ONGEVAL. — NIET ONTVANKELIJK.

I. — *De exceptie, getrokken uit het rechtsbeginsel «electa una via, non datur recursus ad alteram» mag slechts worden tegengesteld ten opzichte der actie die de tweede van datum werd ingesteld, doch nimmer tegenover deze die chronologisch de eerste werd aanhangig gemaakt.*

II. — *De slachtoffers van een verkeersongeval hebben geen rechtstreeksche actie tegen de maatschappij bij dewelke de voor het ongeval verantwoordelijke persoon verzekerd is; zij kunnen zelfs de subrogerende actie van art. 1166 niet uitoefenen, vermits de schuldenaar zelf zijn rechten niet kan doen gelden zoolang hij het bedrag van zijn schuldvordering tegenover de verzekeringsmaatschappij niet kent.*

F. J. en F. A. t/ Conings en N. M. Ver. Prov.

Gehoord partijen in hunne middelen en besluiten:

Gezien de processtukken;

Aangezien ter zake niet betwist werd dat eerste verweerder de algehele verantwoordelijkheid te dragen heeft eener aanrijding, tijdens dewelke een autocamion, toebehoorend aan verzoekers, belangrijke schade opliep;

Aangezien overigens te dien opzichte de verantwoordelijkheid van eerste verweerder definitief werd uitgesproken door een vonnis der politierechtbank van Mechelen-aan-Maas, in dato 3 Mei 1934, hetwelk vonnis gezag van gewijsde heeft verkregen;

Aangezien verweerders in hoofdorde opwerpen:

1) De niet-ontvankelijkheid van den eisch ten op-

NOTA. — Zie : Boetstr. Rechtbank Dendermonde, 5 April 1933, R. W. 1933, nr 31, 3 Jg. kol. 545;

zichte van eerste verweerder, omwille van het rechtsbeginsel: «Electa una via, non datur al alteram recursus»;

2) De niet-ontvankelijkheid der actie gericht tegen tweede verweester, om reden van afwezigheid van rechtsband tusschen haar en aanleggers;

I. — *Wat betreft de exceptie van niet-ontvankelijkheid door eerste verweerder opgeworpen:*

Aangezien het huidig rechtsgeding ingesteld werd bij middel van dagvaardingen aan verweerders betee-kend in dato 14 November 1933; dat Fourier Hubert en Conings Mathieu op 19 April 1934 als betichten voor het kantongerecht van Mechelen-aan-Maas verschenen en dat Fourier Hubert zich op gestelden datum in hoedanigheid van burgerlijke partij aanstelde tegen zijn medebetichte en er concludeerde: 1) tot dezès bestraffing krachtens de terzake dienen-de reglementen op het verkeer; 2) tot zijne veroor-deeling in de onkosten door de burgerlijke aanstel-ling veroorzaakt;

Aangezien deze aanstelling vóór de politierecht-bank de niet-ontvankelijkheid van het onderhavig geding geenszins voor gevolg kan hebben; dat inder-daad de exceptie getrokken uit het rechtsbeginsel: «Electa una via...», slechts mag worden tegengesteld ten opzichte der actie die de *tweede van datum* werd ingediend, doch nimmer tegenover deze die *chronolo-gisch de eerste* werd aanhangig gemaakt;

Aangezien in geval een zelfde betwisting, deson-danks het wettelijk verbod, aan een tweede rechter werd onderworpen en door deze werd beslecht, de eerst-ingespannen actie geenszins niet-ontvankelijk zou kunnen verklaard worden, doch enkel zou kunnen verworpen worden bij middel der exceptie getrokken uit de gewijsde zaak;

Aangezien in het huidig geding dergelijke uitne-ming niet tegengesteld kan worden, daar de politie-rechter van Mechelen-aan-Maas in geener mate oor-deel heeft geveld over de aan deze Rechtbank voorge-legde twistpunten;

II. — *Wat betreft de uitneming van niet-ontvan-kelijkheid door verweester opgeworpen:*

Aangezien deze laatste aanvoert, dat de dagvaar-ding niet eens vermeld in welke juridische hoedanig-heid verweester in de zaak betrokken werd; dat overigens het verzekeringscontract tusschen haar en eerste verweerder afgesloten ten opzichte van aan-leggers eene «*res inter alios acta*» daargestelt; dat bijgevolg de tegen haar ingestelde actie, bij gebrek aan rechtsband tusschen partijen, niet-ontvankelijk moet verklaard worden;

Aangezien voldoende uit de dagvaarding spruit dat verweester in de zaak werd geroepen in hoeda-nigheid van verzekeraar van verweerder Conings, als dusdanig de verplichting hebbende de ten laste van dezen laatste uit te spreken geldelijke veroordeelin-gen uit te keeren aan de benadeelde partijen;

Aangezien laatstgenoemden, met name aanleggers, over geene rechtstreekse actie beschikken tegenover de verzekeringsmaatschappij van verweerder, doch dat zij wel, bij toepassing van artikel 1166 van het Burgerlijk Wetboek, het recht bezitten tot de uitoefe-ning over te gaan der vorderingen die aan den verze-kerde toebehooren, op voorwaarde nochtans dat deze laatste zou verwaarloozen, hetzij uit nalatigheid, het-

zij om reden van slechten wil, deze vorderingen in te stellen;

Aangezien dergelijk verzuim ter zake niet bestaat, vermits eerste verweerder slechts na de uitspraak van *dit* vonnis het juist bedrag zal te weten komen zijner schuldvordering jegens de maatschappij bij dewelke hij verzekerd is;

Aangezien aldus de eisch van aanleggers voorbarig is, in zooverre hij tegen tweede verweester werd gericht;

Aangezien de Rechtbank dient over te gaan tot de vaststelling der sommen die aan verzoekers toeko-men:

Aangezien partijen accoord gaan nopens het bedrag der herstellingen toegebracht aan den beschadigden auto-camion, zijnde 24.482,65 frank; dat zij het ook eens zijn over de onkosten van vervoer der aanleg-gers van Asch naar Hasselt, na de botsing, te weten 225,50 frank;

Aangezien verzoekers daarbij nog de volgende sommen opvorderen:

a) 10.000 frank voor de waardevermindering door hun voertuig opgelopen;

Aangezien van de beweerde waardevermindering geen het minste bewijs werd bijgebracht; dat integendeel de uit de zaak geputte elementen de Rechtbank toelaten de wezenlijkheid eener waardevermindering te betwijfelen; dat de vrachtauto inderdaad eene grondige en kostelijke herstelling heeft genoten en dat het meerendeel der gehavende gedeelten door gansch nieuwe stukken werden vervangen;

b) 7900 frank wegens berooving van het voertuig, berekend aan 100 frank per dag gedurende drie maanden;

Aangezien de herstellingswerken slechts 18 dagen hebben geduurd; dat het verzoekers behoorde de noodige maatregelen te treffen om deze werken bin-nen het kortst mogelijk termijn te doen uitvoeren; dat het niet blijkt dat zij desbetreffend met den gewenschten spoed zijn opgetreden, alhoewel de deskundige, door de verzekeringsmaatschappij gekozen, zich van in den beginne ter hunner beschikking had gesteld;

Aangezien het in deze omstandigheden billig voor-komt de beroovingsperiode op 30 dagen vast te stel-len en dat, rekening houdend met den huidige econo-mischen toestand, eene dagelijksche vergoeding van 75 frank volstaat;

Aangezien aanleggers bijgevolg, hoofdens ontber-ing van hunnen vrachtwagen gedurende 30 dagen, op eene schadeloosstelling van 2250 frank mogen aanspraak maken;

c) 1650 frank voor het stallen van den vrachtwagen gedurende drie maanden, hetzij aan 15 frank daags;

Aangezien deze som, om de hooger aangehaalde redenen, tot deze van 450 frank dient gebracht te worden.

d) 5130,65 frank, zijnde de waarde der op den vrachtwagen vervoerde koopwaren;

Aangezien aanleggers beweren, hetgeen niet betwist werd en trouwens de Rechtbank aannemelijk toeschijnt, dat de aangereden wagen eene lading fruit en groenten bevatte eener waarde van 6130,65 frank; dat het mogelijk is dat een gedeelte dier koopwaar ten gevolge der botsing beschadigd werd, doch dat het onwaarschijnlijk voorkomt dat de gansche lading zou verloren zijn gegaan; dat bij gebrek aan vaste gege-vens, de aldus door aanleggers geleden schade «ex

aequo et bono» op de som van 2000 frank beraamd word ;

Om deze beweegredenen,

De Rechtbank, uitspraak doende in openbare zitting, bij wederspraak en in eersten aanleg :

Verklaart ontvankelijk de vordering tegen eerste verweerder ingesteld ;

Verklaart niet-ontvankelijk, wegens voorbarigheid, de vordering tegen tweede verweerder gericht ; stelt haar buiten de zaak ;

Veroordeelt eerste verweerder aan verzoekers te betalen de sommen van : 24.482,65 + 225,50 + 2250 + 450 + 2000 = 29.408,15 frank, samen met de wettelijke interesten ;

Vendeelt de gerechtskosten tusschen beide partijen, uitgenomen deze veroorzaakt door het ter zake roepen van tweede verweerder, dewelke uitsluitend ten laste van aanleggers vallen.

HANDELSRECHTBANK TE ST NIKLAAS

30 October 1934

Voorzitter : M. De Cleene.
Referendaris : M. L. Thuysbaert.
Pleiters : Mers De Pesseroey en Van Hecke.

VERKOOP. — GESCHRIFT. — BEWIJSLEVERING TEGEN INHOUD VAN GESCHREVEN OVEREEN- KOMST NIET ONTVANKELIJK.

Wanneer een verkoop waarvan de waarde de 150 fr. overtreft schriftelijk werd overeengekomen, is het getuigenbewijs tegen den inhoud van dit geschrift onontvankelijk.

Borgers t/ Moens.

Gezien de geregistreerde dagvaarding van 13 Augustus 1934 ;

Aangezien de vraag strekt ten einde : «Gedaagde, zich te hooren veroordeelen om :

1° aan den aanlegger te betalen de som van 6430 frank, debetsaldo verschuldigd op den aankoop prijs van een auto La Salle ;

2° onmiddellijk levering te nemen, ten huize van den aanlegger, van den auto, voorwerp van den verkoop ;

3° een vergoeding te betalen, wegens standgeld, berekend aan 2 frank per dag, van af 8 Augustus 1934 tot op den dag der wegneming van den auto ;

4° de gerechtelijke interesten te betalen op de voormelde bedragen alsmede de proceskosten ;

dit alles bij vonnis uitvoerbaar bij voorraad, niet-
tegenstaande verzet of beroep en zonder borgtocht ;

Aangezien verweerder, in antwoord op de aldus opgestelde vordering, aanvoert dat hij niet gehouden is den door hem aangekochten auto af te nemen, noch er den koopprijs van te betalen, om reden de aanlegger zelf zijn verplichtingen niet is nagekomen ; dat deze, namelijk, had gewaarborgd dat het verbruik van den auto La Salle niet meer bedroeg dan 13-14 liters benzine per 100 Km., dan wanneer het blijkt dat het door hem aangekochte voertuig aanzienlijk meer verbruikt ;

Aangezien verweerder aanbiedt de door hem aan-

gehaalde verkoopsvoorwaarde te bewijzen door alle middelen van recht, getuigen inbegrepen ;

Aangezien de aanlegger ten stelligste ontkent dat hij, betreffende den verkochten auto La Salle, welkdanig verbruik ook van benzine zou gewaarborgd hebben ;

Aangezien het blijkt uit de overeenkomst van verkoop, gedagteekend 6 Augustus 1934, dat de auto La Salle, 2 deuren, 4 zitplaatsen, verkocht werd voor 6000 frank, waarvan 200 frank contant betaald werd ; bovendien, toegave door den koper, van een moto Gillet Sport, onlangs nieuw gekocht ; dat de betaling zou geschieden, voor het saldo, wanneer de verweerder de vergoeding zou getrokken hebben die hem, uit hoofde van een moto-ongeval, door de verzekeringsmaatschappij verschuldigd is ;

Aangezien de overeenkomst van verkoop, buiten de hiervoren aangehaalde bepalingen, geen ander beding vermeldt, ook niet wat betreft het verbruiksvermogen van den verkochten auto ;

Aangezien, wanneer de waarde eener overeenkomst 150 frank overtreft en partijen hun wederzijdsche verbintenissen niet schriftelijk hebben vastgelegd, de rechter beantwoordt aan den wensch van de handelswet met het getuigenbewijs niet toe te laten telkenmale het aan partijen mogelijk is geweest een schriftelijk bewijs in te trekken (Ber. Gent, 4 Februari 1926, en 6 Januari 1926, J. C. Fl. 1926, bl. 111 en 113 ;

dat, wanneer van eene overeenkomst van meer dan 150 frank in waarde, een geschrift werd opgesteld, de Rechtbank nooit aan een van de partijen kan toestaan getuigenissen in te roepen tegen hetgene vóór, tijdens en na het opstellen der schriftelijke akte zou verklaard geweest zijn ;

dat, dienvolgens, het door verweerder aangeboden bewijs niet ontvankelijk is ;

Wat betreft de eischbaarheid der koopsom ;

Aangezien verweerder beweert dat de koopsom niet eischbaar is om reden er tussochen partijen was overeengekomen, dat de koopsom slechts moest betaald worden nadat hij zelf van de verzekeringsmaatschappij de vergoeding zou getrokken hebben waarop hij recht had voor de schade, tengevolge van een ongeval, aan zijn moto Gillet overkomen ;

Aangezien de overeenkomst van 6 Augustus moet verstaan worden in den zin dat aan verweerder een zeker gemak voor de betaling der koopsom werd toegestaan en wel in verhouding van den tijd dien verweerder normaal noodig had om zijn rechten tegenover de verzekeringsmaatschappij te laten gelden, de vergoeding, waarop hij gebeurlijk zou recht hebben, in ontvangst te nemen, met welk bedrag hij dan den koopprijs van den auto, ten minste gedeeltelijk zou betaald hebben ;

dat, evenwel het niet kan afhangen van den willekeur van verweerder om den aldus overeengekomen betalingstermijn tot in het oneindige te verlengen door het feit dat hij zich onthoudt van alle vordering in rechte tegenover de verzekeringsmaatschappij ;

Aangezien verweerder niet bewijst dat hij, sinds den 6 Augustus 1934, al het noodige heeft gedaan om, ten aanzien der verzekeringsmaatschappij, zijn recht te laten gelden ;

dat, in die omstandigheden, de vordering gegrond voorkomt ;

Om deze redenen.

De Rechtbank, alle verdene of tegenstrijdige besluiten verwerpende, veroordeelt verweerder om : 1° aan

den aanlegger de som van 6430 frank te betalen; 2° onmiddellijk levering te nemen, ten huize van den aanlegger, van den auto La Salle, voorwerp van den verkoop; 3° een vergoeding te betalen berekend aan twee frank per dag vanaf den 13 Augustus, datum der inleidende dagvaarding tot op den dag der wegneming van den auto; 4° de gerechtelijke intresten te betalen op voormelde bedragen alsmede de proceskosten;

Verklaart het onderhavige vonnis uitvoerbaar bij voorraad, niettegenstaande elk verhaal en zonder borgtocht.

MEDEDEELINGEN

DE NEDERLANDSCHE RECHTSTERMINOLOGIE

Wij vernemen met het grootst genoegen dat de Heer Minister van Justitie in datum van 18 October den hieronder staanden omzendbrief heeft doen toekomen aan de Heeren Procureurs-Generaal bij de Hoven te Brussel, Gent en Luik, ten einde hun aandacht te vestigen op de noodzakelijkheid uitsluitend gebruik te maken van de Nederlandsche rechtsterminologie, zooals deze werd aangenomen door de officieele Commissie gelast door Koninklijk Besluit met de vertaling onzer wetboeken.

Het is meer dan noodig dat eindelijk de eenheid der rechtsterminologie een werkelijkheid zou worden en de Heer Minister van Justitie verdient den dank van alle Vlaamsche juristen om op deze gewichtige aangelegenheid de aandacht te hebben gevestigd van de rechterlijke macht.

Hieronder volgt het schrijven van den Heer Minister van Justitie.

AFSCHRIFT

Brussel, 18 October 1934.

Mijnheer de Procureur-Generaal,

De Regeering heeft in 1923 een commissie ingesteld, belast met de vertaling in het Nederlandsch van de Wetboeken, de wetten en de gebruikelijke koninklijke besluiten waarvan geen officieele tekst in deze taal werd bekendgemaakt, en wel met het doel om aan de Vlaamsche bevolking een passenden Nederlandschen tekst te bezorgen van de vóór 1898 afgekondigde wetten. De door deze commissie ontworpen teksten, na te zijn voorzien van de goedkeuring van den Ministerraad, worden telkens in het Staatsblad bekendgemaakt als bijlage bij een koninklijk besluit dat er het gebruik van voorschrijft voor het opmaken van alle openbare akten uitgaande van de wettelijke gestelde machten.

Het blijkt echter dat verschillende rechtbanken voortgaan, voor het opmaken van hun akten, uitdrukkingen, formules en vroeger gemaakte vertalingen te gebruiken, die niet overeenkomen met de terminologie die door de commissie werd aangenomen en die verplichtend is gesteld bij de koninklijke besluiten tot bekendmaking van de door die commissie geleverde teksten.

Ik meen niet te moeten aandringen op de ernstige bezwaren die het gevolg kunnen zijn van het gemis aan eenheid in de rechtstaal, en evenmin op de noodzakelijkheid een einde te maken aan een praktijk, die, aangezien er nu toch officieele teksten

bestaan, slechts den goeden naam van de betrokken rechterlijke overheden kan schaden.

Ik verzoek U dan ook op bijzondere wijze de aandacht te willen estigen van de ambtenaren van het openbaar ministerie in uw rechtsgebied, evenals van het personeel der parketten en der griffies op de verplichting die op hen rust, uitsluitend gebruik te maken van de officieele vertalingen voor het opstellen van al de akten door hen opgemaakt. De gedrukte formulieren, die gebruikt worden, zouden eveneens in overeenstemming moeten worden gebracht met de officieele Nederlandsche teksten, tot op dezen dag in het Staatsblad bekendgemaakt. In verband echter met den toestand van de schatkist zou dit werk slechts gedaan kunnen worden naar gelang de voorraad der drukwerken hernieuwd moet worden.

Zoo er zich, bij de toepassing van deze maatregelen moeilijkheden mochten voordoen, gelieve dan mijn departement te raadplegen dat, zoo het noodig is, de zaak aan de commissie, belast met de vertaling van de Wetboeken zal voorleggen.

De Minister van Justitie,
(get.) BOVESSE.

BIBLIOGRAPHIE

R. VANDEPUTTE.

De Nieuwe Deutsche Wetgeving. — «Vlaamsche Rechtskundige Bibliotheek». — De Sikkel. — 1934.

Dat er in Duitschland door de geweldige politieke gebeurtenissen van de laatste maanden een volledig nieuwe rechtsordening wordt voorbereid, weet ieder. Wat echter reeds bepaald werd verwezenlijkt en welke de groote strekking is van dit nieuw recht is over het algemeen weinig bekend.

Professor Vandeputte heeft de gelukkige gedachte gehad ter plaatse de nieuwe wetgeving te gaan bestudeeren en hij heeft ons een allerverdienstelijkst boekje geschonken, waarin de samenvatting gegeven wordt van zijn studie over het nieuw Duitsch recht. Dat dit onderwerp iedereen ten zeerste belang zal inboezemen, heeft geen betoog, en de zakelijke en degelijke uiteenzetting die schrijver ons geeft beantwoordt ten volle aan alle verwachtingen.

Dat hier geen uitgebreide detailstudie kon geleverd worden spreekt vanzelf, daarvoor is het onderwerp nog al te recent en komen er nog voortdurend te veel veranderingen voor in de nieuwe wetgeving van het Rijk. Schrijver legt er zich dan ook hoofdzakelijk op toe ons eene synthese te geven van het nieuw juridisch leven in Duitschland en degenen die over zekere detailpunten nog verder zouden willen ingelicht worden, vinden op het einde van het werk een uitgebreide bibliographie waarin ze alle noodige gegevens kunnen vinden.

Schrijver ontleedt eerst de wijzigingen die zich hebben voorgedaan in het publiek recht en die wel de meest ingrijpende hervormingen geweest zijn welke het nationaal-socialisme heeft tot stand gebracht: verandering in de wetgevende macht die thans door de Regeering wordt uitgeoefend, verandering in de bevoegdheden van den Rijkspresident wiens ambt met dit van Rijkskanselier werd samengesmolten, opheffing van het klassiek begrip der scheiding van de machten, grondige wijziging in de verhouding tusschen het Rijk en de landen, enz..

Een hoofdstuk wordt gewijd aan het Duitsch corporatisme, waaruit blijkt dat de totnutoe in voege gebrachte wetgeving slechts zeer onvolledig een schets van corpo-

ratieve staatsorganisatie heeft kunnen ontwerpen. Voor hetgeen definitief in dien zin in Duitschland zal verwezenlijkt worden, zullen we nog de toekomstige wetgevende maatregelen moeten afwachten, alhoewel de verschillende wettelijke bepalingen die reeds werden uitgevaardigd en waarvan Prof. Vandeputte ons een getrouw beeld geeft, uiterst interessant zijn.

Wat werd er gedaan voor de werklieden en den middenstand? Deze gewichtige stof wordt ook in een afzonderlijk hoofdstuk behandeld. Talrijke wetgevende maatregelen tot bestrijding der werkloosheid, arbeidswetgeving, aanmoediging van beroepseer, bescherming der kleine winkeliers, strijd tegen de groote warenhuizen en de eenheidsprijzen, reglementeering der kortingen, inrichten der ambachten, dit alles wordt bondig en zakelijk ontleed.

Schrijver ontwikkelt verder de nieuwe wetsbepalingen op het gebied van het verzekeringsrecht, de strekkingen die zich doen gelden om wijziging te brengen in het Duitsch burgerlijk Wetboek, de maatregelen tot bescherming van de familie en van het ras, bescherming van den huurder en niet in het minst deze getroffen ter bescherming van den landbouw, waarbij het «erbhofrecht».

De ingrijpende wijzigingen die in het strafrecht zijn verwezenlijkt, komen daarna aan de beurt, en eindelijk nog de veranderingen in rechtspleging.

Dit alles geeft ons een uitstekende synthese van het nieuwe groeiende recht in Duitschland.

Het boekje is vlot en aangenaam geschreven en ieder die op de hoogte wil zijn van de evolutie van het recht in deze tijden, moet noodzakelijk van dit boekje, waarin we voor de eerste maal een globale stelling van het nieuwe Duitsche recht vinden, kennis maken.

Het werk van Mter Vandeputte is een prachtige aanwinst voor de «Vlaamsche Rechtskundige Bibliotheek».

R. Victor.

WETGEVING

HET STEMRECHT IN DE NAAMLooZE VENNOOTSCHAPPEN.

VERSLAG AAN DEN KONING.

Sire,

Het meervoudig stemrecht heeft aanleiding gegeven tot misbruiken; dat valt niet te betwijfelen. Het heeft aandeelhouders, die geen enkele meerderheid vertegenwoordigden, in de mogelijkheid gesteld in een merkbaar aantal zaken de overhand te krijgen. Die overhand heeft inzonderheid de onherroepelijkheid van het mandaat van beheerder en de feitelijke onverantwoordelijkheid van die beheerders voor gevolg gehad. Welnu, dergelijke gevolgen druischen in tegen den aard zelf van de naamloze vennootschap voor dewelke de wet der werkelijke meerderheid steeds moet blijven gelden. De bewering als zouden die titels met preferent stemrecht een middel zijn geweest om sommige handelszaken te beschermen tegen de «raids» van Belgische of buitenlandsche speculanten, is vaak uitgevallen tegen hen die ze aanvoerden om zich vrij te pleiten.

Nieuwe wetsbepalingen zijn noodig op dat gebied. Reeds werd in het parlement een wetsvoorstel, betreffende het stemrecht in de naamloze vennootschappen, ter tafel gelegd. Het vast comité van den raad van wetgeving, aan zijnen kant, heeft de kwestie grondig bestudeerd en een voorontwerp van wet opgemaakt.

Het besluit dat de regering de eer heeft aan Uwe Majesteit ter onderteekening voor te leggen, schaft het meervoudig stemrecht radicaal af. De regering kon zich niet aansluiten bij de talrijke haar gedane voorstellen om het voorrecht van het meervoudig stemrecht te bekomen ten behoeve van zekere vennootschappen of van zekere categorieën van aandeelen.

De verscheidenheid zelf van die voorstellen wijst er op dat het er enkel om zou gaan op die wijze particuliere voordeelen, waaraan nu juist een einde moet worden gesteld te bekrachtigen. Aan den anderen kant zou zelfs de geringste afwijking van het beginsel van de besliste afschaffing van het meervoudig stemrecht een bres openen die, dank zij de spitsvondigheid van de belanghebbenden, alras dermate zou verruimd worden dat de onontbeerlijke tusschenkomst van dit besluit al spoedig niet meer zou baten.

Ook de kwestie van het stemrecht van de winstaandeelen wordt geregeld samen met de kwestie van het stemrecht verbonden aan de aandeelen die het kapitaal vertegenwoordigen. Maar terwijl, ten aanzien van de titels die het kapitaal vertegenwoordigen, het besluit geen enkele beperking van het stemrecht ten opzichte van de algeheelheid der houders voorziet, bepaalt het, in beginsel, dat in geen geval de houders van titels die het uitgedrukte kapitaal niet vertegenwoordigen, zullen mogen beschikken over meer dan de helft van de stemmen die de houders van aandeelen of van deelfbewijzen die het kapitaal vertegenwoordigen, voor het geheel kunnen hebben, en dat, bij de stemming, bedoelde winstaandeelen of daarmee gelijkgestelde aandeelen niet kunnen worden aangerekend voor een grooter aantal stemmen dan de twee derden van het aantal stemmen uitgebracht door de kapitaalsaandeelen of -deelfbewijzen of door soortgelijke titels. Dit besluit maakt aldus een einde aan de misbruiken die hierin bestaan een buitensporig stemrecht toe te kennen aan winstaandeelen die al te vaak slechts een tamelijk onbestemden inbreng vertegenwoordigen.

Het komt dus voor dat dit besluit, aldus opgevat, het zoo kiesche vraagstuk van het stemrecht in de naamloze vennootschappen op billijke wijze en op juridische gronden zal kunnen regelen, door aan elk der vennoten een recht van deelname aan de stemming terug te schenken, juist in verhouding tot de geldelijke belangen die hij in de vennootschap belegd heeft.

31 OCTOBER 1934

Koninklijk besluit betreffende het stemrecht in de naamloze vennootschappen.

LEOPOLD III, Koning der Belgen,

Aan allen, tegenwoordigen en toekomstenden, Heil.

Gelet op artikel 1, n° III, litt. a), van de wet van 31 Juli 1934, waarbij aan den Koning bepaalde machten worden toegekend met het oog op het economisch en financieel herstel en de vermindering van de openbare lasten;

Herzien Ons besluit van 22 Augustus 1934, betreffende de bescherming van het gespaard vermogen en de bankbedrijvigheid, inzonderheid artikel 5, waarbij de titels met meervoudig stemrecht verboden zijn in de maatschappijen die het deposito-bankbedrijf uitoefenen.

Op voorstel van Onze Ministers, die er in den Raad over beraadslaagd hebben,

Wij hebben besloten en Wij besluiten:

Artikel 1. Het 2° van artikel 36 der samengeschiedde wetten op de handelsvennootschappen wordt vervangen door de volgende bepaling:

«2° Het doel der vennootschap, het maatschappelijk kapitaal en, in voorkomend geval, het getal van de aandeelen of de deelfbewijzen die het uitgedrukte kapitaal niet vertegenwoordigen, de er aan verbonden rechten, inzonderheid het stemrecht op de algemeene vergaderingen».

Art. 2. In artikel 44 van de samengeschiedde wetten op de handelsvennootschappen worden, na de woorden: «of het maatschappelijk aandeel dat zij vertegenwoordigen», de woorden: «en het getal van de stemmen verbonden aan de titels van elke categorie», ingevoegd.

Art. 3. De tweede alinea van artikel 74 van de samengeschatte wetten op de handelsvennootschappen wordt vervangen door de volgende bepalingen :

« Niettegenstaande elke daarmede strijdige bepaling, hebben al de aandeelhouders, eigenaars van aandelen of van deelenbewijzen die het uitgedrukte kapitaal vertegenwoordigen, mits zij zich naar de voorschriften van de statuten gedragen, het recht in persoon of bij gematigde stemmen.

» Wanneer die aandelen of deelenbewijzen dezelfde waarde hebben, geven zij elk recht op één stem.

» Hebben zij niet dezelfde waarde of is hun waarde niet uitgedrukt, dan geeft elk hunner van rechtswege recht op een aantal stemmen, dat evenredig is met het gedeelte van het kapitaal dat het vertegenwoordigt, met dien verstande dat het aandeel of het deelenbewijs dat het laagste bedrag vertegenwoordigt voor één stem wordt aangerekend ; breuken van stemmen komen niet in aanmerking.

Art. 4. De volgende bepalingen worden, respectievelijk als artikelen 74bis en 74 ter, in de samengeschatte wetten op de handelsvennootschappen ingevoegd :

« Art. 74 bis. De statuten bepalen of, en in welke mate, stemrecht wordt toegekend aan de houders van titels die het uitgedrukte kapitaal niet vertegenwoordigen.

» Deze titels kunnen, in geen geval, recht geven op meer dan één stem per titel ; in het gezamenlijk aantal stemmen kan hun geen aantal stemmen toegekend worden dat hooger is dan de helft van het aantal dat toegekend is aan de gezamenlijke aandelen of deelenbewijzen, die het uitgedrukte kapitaal vertegenwoordigen, en bij de stemming kunnen zij niet aangerekend worden voor een hooger aantal stemmen dan de twee derden van het aantal stemmen uitgebracht door de aandelen of deelenbewijzen die het uitgedrukte kapitaal vertegenwoordigen.

» Indien de aan de beperking onderworpen stemmen in verschillende richting uitgebracht werden, wordt de vermindering naar evenredigheid toegepast ; de breuken van stemmen komen niet in aanmerking.

» Geen vermindering tot de twee derden heeft plaats wanneer er gronden zijn om artikel 71 toe te passen.

» Art. 74ter. Niemand kan aan de stemming deelnemen voor een grooter aantal stemmen dan één vijfde van het aantal stemmen verbonden aan de gezamenlijke titels of twee vijfden van het aantal stemmen verbonden aan de vertegenwoordigde titels ».

Overgangsbepaling.

Art. 5. Binnen den termijn van twee jaar, te rekenen van de bekendmaking van dit besluit, zullen de vennootschappen hun statuten in overeenstemming moeten brengen met bovenstaande bepalingen.

Totdat zulks geschied is, kan geen wijziging worden gebracht aan de samenstelling van het kapitaal of aan zijn vertegenwoordiging.

Op de buitengewone algemeene vergadering, die zal te beslissen hebben over de door dit besluit noodig gemaakte wijzigingen aan de statuten, zal het stemrecht worden uitgeoefend overeenkomstig bovenstaande artikelen 3 en 4.

Art. 6. Onze Minister van Justitie is belast met de uitvoering van dit besluit.

STAATSBLAD, 11 NOVEMBER 1934.

KONINKLIJK BESLUIT TOT WIJZIGING VAN SOMMIGE BEPALINGEN VAN DE GEMEENTEWET, VAN DE GEMEENTEKIESWET EN VAN HET LANDELIJK WETBOEK.

VERSLAAG AAN DEN KONING

Sire,

Het ontwerp dat wij de eer hebben aan Uwe Majesteit voor te leggen, streeft er naar om, binnen het kader van de macht welke den Koning bij § II van artikel 1 der wet

van 31 Juli 1934 verleend is, verbetering te brengen in de wijze waarop het centraal bestuur, op beroep tegen de beslissingen der provincie- en gemeenteverhuden inzake begrotingen en rekeningen, controle uitoefent.

Het ontwerp is er bovendien op gericht, steeds krachtens dezelfde macht, om de lasten te verlichten welke krachtens de huidige wetten aan de provincies en de gemeenten opgelegd zijn.

* * *

Artikel 1. — Artikel 77 der gemeentewet luidt als volgt : « aan de goedkeuring van de bestendige deputatie van den provinciaal raad moeten onderworpen worden de besluiten van de gemeenteraden over de volgende zaken :

... 8° De begrotingen van de gemeentebegrotingen en de middelen om ze te bestrijden ;

9° De jaarlijksche rekening van ontvangsten en uitgaven van de gemeente ... ».

En verder : « Bij weigering van goedkeuring, kunnen de betrokken gemeenten in beroep gaan bij den Koning. »

Artikel 77 bepaalt echter niet dat de gouverneur mag in beroep gaan tegen een besluit waarbij de bestendige deputatie gemeentebegrotingen en -rekeningen goedkeurt. Krachtens dezen onvolledigen regel, zou het centraal bestuur bijgevolg geen gelegenheid hebben om haar controle taak uit te oefenen.

De regeering beschikt evenwel over sommige middelen om op dit gebied in te grijpen. Steunend op artikel 125 der provinciewet, waarbij voorzien is dat bij den Koning beroep mag ingesteld worden tegen ieder besluit van de provinciale overheden dat buiten hun bevoegdheid valt of dat het algemeen belang krenkt, wordt bij een gevestigde rechtspraak aan den Koning het recht toegekend om, zoo daar aanleiding toe bestaat, op beroep der gouverneurs, de besluiten der bestendige deputatie te vernietigen zoowel inzake gemeentebegrotingen en -rekeningen als op ieder ander gebied.

Er dient evenwel opgemerkt dat, ingevolge het beroep van den gouverneur, niet de beslissing waarbij de gemeenteraad de begroting of de jaarrekening aangenomen heeft, den Koning voor beschikking wordt voorgelegd, maar wel het besluit waarbij de bestendige deputatie de gemeentebegroting of -rekening goedgekeurd heeft.

De administratieve rechtspraak is dan ook in dezen zin gevestigd : wanneer de Koning op het beroep beschikt, geldt het ofwel eene verwerping en dan bevestigt hij het goedkeuringsbesluit der bestendige deputatie, ofwel eene inwilliging en dan vernietigt hij de goedkeuring der deputatie. De beslissing waarbij de gemeenteraad de begroting of de rekening aangenomen heeft, treedt, in laatstvermeld geval, hoegenaamd niet in werking. Tusschen deze twee uiterste oplossingen bestaat geen middenweg.

Dit stelsel is niet soepel genoeg. Het gebeurt vaak dat slechts enkele artikelen van de begroting of van de jaarrekening aanleiding geven tot kritiek. Omdat het centraal bestuur deze artikelen niet mag scheiden van diegene welke definitief mogen goedgekeurd worden, ziet het dikwijls af van de vernietiging, welke de bekrachtiging van haar controle-recht is.

Anderzijds ontstaat, in geval van vernietiging, een merkelijke vertraging in de behandeling, omdat het dossier voor nieuwe beslissing aan het gemeentebestuur moet teruggezonden worden, en dan, voor de tweede maal, aan de bestendige deputatie voor goedkeuring overgemaakt.

Bij § 1 van artikel 1 van het ontwerp wordt aan deze bezwaren verholpen. De uitoefening van het voorrecht van het centraal bestuur wordt er soepeler door, alhoewel zij binnen de perken blijft van ons administratieve tradities en van de bijzondere macht welke bij § II van artikel 1 der wet van 31 Juli 1934 aan den Koning is verleend.

Zij streeft er immers naar om artikel 77 der gemeentewet aan te vullen, door het mogelijk te maken dat de pro-

vinciegouverneur bij den Koning beroep aantekent tegen de besluiten welke de bestendige deputatie inzake gemeentebegrotingen en -rekeningen genomen heeft.

Over het algemeen zal het geroep van den gouverneur gericht zijn tegen een besluit, waarbij de deputatie ten onrechte de begroting of jaarrekening goedgekeurd heeft. Gewoonlijk zal de gemeente tegen de goedkeuringsweigering in beroep gaan, waartoe zij reeds bij artikel 77 der wet van 30 Maart 1836 gemachtigd was.

In sommige bijzondere gevallen zou het evenwel kunnen gebeuren dat de gouverneur, die het algemeen belang dient te vrijwaren, meent bij de hoogere overheid te moeten in beroep gaan tegen een goedkeuringsweigering waartegen de gemeente hoegenaamd geen bezwaar mocht ingediend hebben.

Het indienen van het beroep en de uitspraak er over, worden beheerscht door termijnvereischen, welke slechts een aanpassing zijn van deze welke bij de artikelen 88 en 125 der provinciewet bepaald zijn. De termijn moet, zoo het onderzoek zulks eischt, kunnen verlengd worden.

Voor het onderzoek van de beroepen is een ernstige instructie noodig. Om met volle kennis van zaken zijn voorrecht uit te oefenen, volstaat het voor het centraal bestuur niet altijd de voorgelegde begroting of rekening te onderzoeken, zelfs niet omtrent deze bescheiden schriftelijk opheldering te vragen; in sommige gevallen is het hoogst wenschelijk dat het onderzoek ter plaatse kan gedaan worden. Dit wordt voorzien bij het laatste lid van § 1 van artikel 1 van het ontwerp.

Het betrokken gemeentebestuur moet alle inlichtingen en alle gevraagde gegevens verschaffen aan de ambtenaren die deze moeten inwinnen.

Althoewel deze wijze van instructie tot hiertoe haast niet werd toegepast, blijkt dat het centraal bestuur, wanneer het deze methode volgt, geenszins de rechten overschrijdt waarover het thans beschikt. De voorgestelde tekst zal desaanstaande evenwel allen twijfel voorkomen.

Deze bepaling moet vergeleken worden met de artikelen 84, 109 en 110 van de provinciewet, waarbij bepaald is dat, in verschillende gevallen, de provincieraad of de bestendige deputatie het recht hebben om ter plaatse bij de gemeenteverheden de noodige inlichtingen in te winnen. Het zou niet opgaan ditzelfde recht te weigeren aan het centraal bestuur, dat met de contrôle in hooger grad belast is.

De bij § II van artikel 1 van het ontwerp voorgestelde bepalingen hebben ten doel aan artikel 141 der gemeentewet wijzigingen te brengen, overeenkomstig de nieuwe bepalingen welke aan artikel 77 van deze wet toegevoegd zijn.

Wanneer de Koning een beroep inwilligt dat bij het aldus aangevuld artikel 77 voorzien is, vernietigt hij niet meer alleen, gelijk vroeger, de goedkeuring der bestendige deputatie; hij neemt kennis van de beslissing van het plaatselijk bestuur, evenals de deputatie in eersten aanleg gedaan had; hij mag haar goedkeuren of haar hervormen.

Met andere woorden, in zake gemeentebegrotingen en -rekeningen zal de Koning hetzelfde recht uitoefenen als dit wat hem ter zake van provinciebegrotingen en -rekeningen is toegekend.

Het verschil zal alleen hierin bestaan: over de provinciebegrotingen en -rekeningen doet de Koning uitspraak in eersten en in laatsten aanleg; wat daarentegen de gemeentebegrotingen en -rekeningen betreft zal de Koning slechts op beroep uitspraak doen en, om zoo te zeggen, in hooger beroep.

De derde alinea van § II van artikel 1 van het ontwerp is slechts de letterlijke weergave van de oude alinea 2 van artikel 141 der gemeentewet, met dien verstande dat er de woorden « of door den Koning » aan toegevoegd worden, aangezien voortaan de gemeentelijke uitgaven niet alleen door de provinciale overheid maar ook door het centraal bestuur zullen mogen verminderd worden.

Artikel 2. — De last der wedden van het gemeentepersoneel drukt zwaar op de financiën van sommige plaatselijke besturen. Talrijke kleine gemeenten bezwijken bijna onder den druk van deze uitgaven. Deze last moet verlicht worden, inzonderheid door sommige betrekkingen af te schaffen of over verschillende gemeenten te verdeelen. Hierop steunt artikel 2 van het ontwerp, althans wat de gemeenteontvangers betreft.

Uit hoofde van het klein aantal verrichtingen, wegens het feit dat een groot deel der inningen door de Rijksontvangers gedaan worden en ook ingevolge het benutten van een postrekening, is, in vele gemeenten, het werk van den gemeenteontvanger tot een uiterste minimum herleid. Anderzijds kan naar de algemeene zienswijze, de cumulatie van het ambt van gemeenteontvanger met dit van secretaris aanleiding geven tot bezwaar, hetgeen dient vermeden; bewust middel mag slechts met omzichtigheid en als overgangsmaatregel aangewend worden. Naar het blijkt ligt de oplossing in het aanstellen van gewestelijke ontvangers, die de kassen beheeren van een min of meer groot aantal gemeenten, naar gelang van dezer bevolking en afstand alsmede van ander bestanddeelen waarmede volgens de omstandigheden rekening dient gehouden.

Met dit doel wordt bij § 1 van artikel 2 van het ontwerp de wijziging voorzien van verschillende bepalingen der gemeentewet betreffende de ontvangers.

De voorgestelde bepalingen streven naar de aanstelling van gewestelijke ontvangers voor de gemeenten, welke tot de bevoegdheid van de arrondissementscommissarissen behoorren en welke gewoonlijk « niet-ontvoogde » gemeenten genoemd worden.

In de andere gemeenten zal, gelijk voorheen, een ontvanger bestaan met uitsluitend plaatselijke werkkring.

De voorgestelde veranderingen brengen in geen opzicht wijziging in het wettelijk stelsel dat op de plaatselijke gemeenteontvangers van toepassing is. De teksten werden enkel opnieuw gegroepeerd, ten einde alzoo, in logische volgorde, de nieuwe bepalingen tusschen de artikelen der gemeentewet betreffende de ontvangers in te lassen.

De gewestelijke ontvangers zullen Rijksambtenaren zijn. Zij zullen, op voordracht van den arrondissementscommissaris, door den provinciegouverneur benoemd worden. De gouverneur bepaalt hun bekwaamheidsvereischen en wedden.

De gewestelijke ontvanger oefent zijn ambt uit onder het rechtstreeksch gezag van den arrondissementscommissaris en, gewoonlijk, in den zetel van het commissariaat. Soms evenwel zal de gewestelijke ontvanger zijn bureel moeten vestigen in een localiteit welke dichter ligt bij de gemeenten wier kas hij beheert.

Aangezien de gewestelijke ontvanger een ambtenaar is van het Rijk, dat hem benoemt en op de uitoefening van zijn ambt contrôle oefent, mag de gemeente niet aansprakelijk gesteld worden voor het eventueel tekort, dat aan een vergissing of een vergrijp van bewusten ambtenaar mocht toe te schrijven zijn. Deze verantwoordelijkheid zal het Rijk op zich nemen. Daaruit volgt dat niet de gemeente maar het Rijk het voorrecht op den borgtocht zal hebben.

Doch, aan den anderen kant, oefent de gewestelijke ontvanger in het belang van de gemeente zijn ambt uit.

Redelijkerwijze moeten de kosten van dit beheer ten laste van de gemeente gelegd worden; zij moet dus voor de wedde, voor de bureel- en reiskosten van den gewestelijken ontvanger instaan. De toepassing van dit beginsel geeft tot geen moeilijkheid aanleiding tenzij wat den omslag betreft; deze dient berekend volgens de grondslagen welke bij koninklijk besluit zullen bepaald worden en welke met twee bestanddeelen rekening houden: het bevolkingscijfer van iedere gemeente en het bedrag van hare ontvangsten. Geen omslag geschiedt voor de uitgaven welke uitsluitend in het belang van een bepaalde gemeente

gedaan worden, zooals b.v. aankoop van registers voor deze gemeente.

Zoo er geen sprake kan zijn van de betrokken gemeente te doen instaan voor een kastekort waarvan de gewestelijke ontvanger de schuld draagt, is het evenwel billijk dat het risico van ieder dergelijk beheer ook niet definitief ten laste van het Rijk gelegd wordt. Immers, zoo de gewestelijke ontvanger zijn ambt uitoefent onder toezicht van het Rijk, dan doet hij dit voor rekening der gemeenten.

Daar ligt de groote moeilijkheid van de ontworpen hervorming. Zij kan, naar het blijkt, evenwel opgelost worden door de oprichting te voorzien van een soort verzekeringsfonds tegen bewust risico, hetwelk door het storten van geringe premien zal gestijfd worden. Deze oplossing wordt door den tekst van het ontwerp voorgesteld; er wordt voorzien dat de oprichting van dit fonds in geen geval voor het Rijk een gelegenheid tot baat mag zijn. De reserves, gevormd door de overblijvende premien en door de interesten, moeten als fondsen van derden beschouwd worden.

Betreffende de tucht — zooals trouwens voor alles wat hen aangaat — blijven de plaatselijke ontvangers beheerscht door de thans geldende bepalingen. De gemeenteraad schorst den ontvanger of ontzet hem uit zijn ambt, mits goedkeuring van de bestendige deputatie en behoudens beroep op den Koning. Dezelfde regelen zijn niet op de gewestelijke ontvangers toepasselijk. Men kan ten hunnen opzichte de inwerking van twee verschillende besturen niet aannemen en alleen het Rijk moet hier optreden, aangezien het een van zijn ambtenaren betreft. Bij het ontwerp wordt dienvolgens voorzien dat de tuchtmaatregelen ten opzichte van de gewestelijke ontvangers door den gouverneur genomen worden. Anderzijds, is het beroep op den Koning een nuttige waarborg tegen mogelijke vergissing van de plaatselijke en provinciale besturen, zoo gaat het niet op dat bij het centraal bestuur beroep zou aangetekend worden tegen dezes besluiten. Welnu, de gouverneur is de rechtstreeksche vertegenwoordiger van het centraal bestuur en hij voert dezes besluiten uit. De gewestelijke ontvanger zal op denzelfden voet staan als het overige Rijkspersoneel in de provinciale gouvernementen. Er bestaat geen aanleiding toe om hem met een afzonderlijke standsregeling te begiftigen.

Het ligt in de bedoeling van het ontwerp zoo weinig mogelijk aan den gevestigden toestand te toornen. De ontvangers die thans in de niet-ontvoogde gemeenten hun ambt uitoefenen, zullen gedurende hun verdere loopbaan aan de thans geldende wets- en reglementsbepalingen onderworpen blijven. Naar gelang vacatures ontstaan, wordt hun ambt aan de gewestelijke ontvangers toevertrouwd.

Een overgangperiode dient dus voorzien. In afwachting dat een voldoende aantal betrekkingen van plaatselijk ontvanger in een arrondissement openkomen om een gewestelijken ontvanger te benoemen of het getal ambtenaren van deze categorie te verhoogen, zullen de plaatselijke ambten uitgeoefend worden door tijdelijke ontvangers, die onder de bij deze wet bepaalde voorwaarden benoemd worden en zich, in alle opzichten, naar dezer bepalingen moeten schikken; hun ambt kan echter altijd, bij beslissing van den gouverneur, opgeheven worden en aan een gewestelijken ontvanger toevertrouwd.

Om het even of haar kas door een plaatselijken of door een gewestelijken ontvanger beheerd wordt, heeft de gemeente het recht om rekening en verantwoording te eischen. Dit recht wordt evenwel verschillend uitgeoefend, naar gelang de rekenplichtige een gemeenteamtenaar is die zijn ambt ter plaatse uitoefent of een Rijksambtenaar die onder het gezag van het Rijk staat.

Bij artikel 2, § II, van het ontwerp worden onderscheidenlijk voor beide gevallen de geschikte modaliteiten voorzien.

De tekst van artikel 70 van de gemeentekieswet, betreffende o.m. de onverenigbaarheid, wordt bij artikel 2,

§ III, van het ontwerp aan de beoogde hervorming aangepast.

In aansluiting met de vorige overgangsbepalingen, wordt in den nieuwen tekst de machtiging om de ambten van secretaris en ontvanger, mits de reeds bij het huidig artikel 70 voorziene waarborgen, te cumuleeren, behouden en tot alle niet ontvoogde gemeenten uitgebreid.

Deze cumulatie krijgt daarenboven, krachtens den nieuwen tekst, een voorloopig karakter. De machtiging van den gouverneur, welke vereischt wordt, kan altijd ingetrokken worden. De toelatingen tot cumulatie zullen, in ieder geval, ingetrokken worden naar gelang in één arrondissement, dank zij de vacatures ontstaan in de vaste betrekkingen, genoeg gemeenten kunnen vereenigd worden om de benoeming van een gewestelijken ontvanger te wettigen.

Men mag verhoplen dat het aanstellen van gewestelijke ontvangers den financieelen toestand van talrijke plattelandsgemeenten merklijk zal verlichten. Anderzijds wordt geen inbreuk gemaakt op de gemeentelijke autonomie. Zooals thans de plaatselijke ontvanger, zal de gewestelijke ontvanger eenvoudig een uitvoerend ambtenaar zijn, die er mede belast is de ontvangsten te doen inkomlen en de uitgaven der gemeenten op mandaat te betalen, heelemaal onder dezelfde voorwaarden waarin dit thans door den plaatselijken ontvanger gedaan wordt. Hij zal zich te dien einde, telkens het nuttig blijkt, ter plaats begeven. De gewestelijke ontvanger zal aan de gemeenten minder kosten dan de plaatselijke ontvanger, alhoewel hij een beteren toestand zal genieten, als beroepsambtenaar die bijzondere bekwaamheidswaarborgen biedt.

Door het feit dat hij op zijn bureelen goede rekenplichtige ambtenaren heeft, die de stukken omtrent iedere gemeente bijhouden, zal de arrondissementscommissaris veel gemakkelijker zijn contrôletaken kunnen uitoefenen.

Eens de overgangperiode voorbij, zal de waarborg voortkomend uit de volledige scheiding tusschen den ambtenaar die belast is met het opmaken van de mandaten en den ambtenaar die belast is met de betalingen, volkomen verzekerd zijn. De gemeentesecretaris zal, als vooreen, de opgaven van de in te vorderen inkomsten, vooral van de gemeentebelastingen, alsook een staat van de betaalbaar gestelde en gemandateerde uitgaven bijhouden; op die manier zal hij, bij de inspectie van den arrondissementscommissaris, de bijzonderste gegevens van een dubbel der door den ontvanger gehouden comptabiliteit kunnen geven.

* * *

Artikel 3. — Zooals artikel 2, is artikel 3 ingegeven door de zorg om de lasten van de plattelandsgemeenten te verlichten.

Het is algemeen bekend dat een veldwachter in vele gemeenten niet noodig blijkt en dat de wedde van dezen beambte te zwaar op de belastingschuldigen weegt.

Bij artikel 3 van het ontwerp blijft, in sommige omstandigheden, de aanstelling van een gemeenschappelijken veldwachter voor verschillende naburige gemeenten met minder dan 5.000 inwoners behouden.

In de gemeenten met 1.000 inwoners en minder, mag de gewone veldwachter, naar gelang vacatures ontstaan, door een hulpveldwachter vervangen worden. De bezoldiging van dezen wordt volgens de belangrijkheid van zijn dienstverrichtingen bepaald.

In deze laatste gemeenten wordt, onder toezicht van den gouverneur, door den gemeenteraad besloten of een veldwachter dan wel slechts een hulpveldwachter zal benoemd worden. Deze overheden moeten volgens de omstandigheden handelen. Van het karakter der bevolking, van de ligging der gemeente in een rustige streek of dichtbij de grens, van de aanwezigheid van een Rijks-wachtbrigade en van verscheidene andere gegevens, moet de beslissing afhangen. Het spreekt van zelf dat deze, onder voorbehoud van de vastheid der betrekkingen, kan gewijzigd worden, zoo de omstandigheden zelf veran-

deren; daar waar de benoeming van een hulpveldwachter gedurende een aantal jaren voldoende bleek, kan deze van een veldwachter noodzakelijk worden.

De aanstelling van een hulpveldwachter is geen nieuwheid, want zij is reeds bij artikel 64 van het Landelijk Wetboek voorzien. Deze bepaling echter liet alleen toe de hulpveldwachters te benoemen onder de bijzondere wachters, de boswachters en de wachters van de Rijksvisscherijen. De keus van de gemeente is alzoo voortaan niet meer beperkt, al kan zij er voordeel bij hebben, volgens het geval reeds beëdigde beambten van een dezer categorieën te benoemen.

Moeilijkheden zijn soms opgerezen omtrent den omvang van de dienstverrichtingen die de gemeenten van de veldwachters mogen eischen. Is hun opdracht uitsluitend van politioneelen aard, of zijn de veldwachters, wanneer deze functies hun tijd op verre na niet in beslag nemen en met hun wedde niet overeenkomen, gehouden andere diensten te verrichten?

Het gezond verstand en de rechtvaardigheid eischen dat de door de gemeente geëischte dienstverrichtingen niet de bezoldiging der beambten overeenstemmen. Er kan hier evenwel enkel spraak zijn van administratieve dienstverrichtingen, met uitsluiting van handenarbeid of van bureauwerk dat van den veldwachter een klerk zou maken. Sommige functies van bode, sommige controle- of toezichtopdrachten en zelfs wat eenvoudig schrijfwerk in verband met deze bijkomende opdrachten, mogen, zonder de bij dit ontwerp voorziene perken te overschrijden, aan den veldwachter toevertrouwd worden. De opsomming, die hier voorafgaat, dient trouwens maar als voorbeeld. In geval van twijfel bepaalt de gouverneur, bij het beroep door de ééne of de andere betrokken partij ingesteld, den aard en den duur van te vervullen dienstverplichtingen.

10 NOVEMBER 1934.

KONINKLIJK BESLUIT TOT WIJZIGING VAN SOMMIGE BEPALINGEN VAN DE GEMEENTEWET, VAN DE GEMEENTEKIESWET EN VAN HET LANDELIJK WETBOEK.

LEOPOLD III, Koning der Belgen,

Aan allen, tegenwoordigen en toekomstigen, Heil.

Gelet op de wet van 31 Juli 1934, waarbij aan den Koning bepaalde machten toegekend met het oog op het economisch en financieel herstel en de vermindering van de openbare lasten;

Gelet inzonderheid op artikel 1, § II, van deze wet;

Op de voordracht van Onzen Ministerraad,

Wij hebben besloten en Wij besluiten:

Artikel 1, § 1. — De benedenstaande bepalingen worden aan artikel 77 der Gemeentewet toegevoegd:

«Den provinciegouverneur staat bij den Koning beroep open tegen de beslissingen der bestendige deputatie van den provincieraad over de zaken bedoeld bij de nummers 8 en 9 van dit artikel.

»Dit beroep dient ingesteld binnen tien dagen na de desbetreffende beslissing.

»Daarvan wordt aan de bestendige deputatie uiterlijk den dag volgende op de beroepsaanteekening kennis gegeven. De beroepsaanteekening schort de tenuitvoerlegging op gedurende dertig dagen te rekenen van de kennisgeving. Zoo binnen dit tijdsbestek geen uitspraak is gedaan, wordt de beslissing der bestendige deputatie uitvoerbaar. Evenwel kan, zoo noodig, het tijdsbestek voor een nieuwen termijn van dertig dagen, bij een gemoeteerd koninklijk besluit worden verlengd.

»De hoogere overheid kan, zoowel ter plaats als bij briefwisseling, al de gegevens en inlichtingen verzamelen welke voor het onderzoek der hierboven voorziene beroepsaanteekeningen dienstig zijn.»

§ 2. De twee eerste leden van artikel 141 der gemeente-

wet worden door de volgende bepalingen vervangen:

«De begrotingen en rekeningen moeten, op benaastiging van burgemeester en schepenen, ter goedkeuring onderworpen worden aan de bestendige deputatie van den provincieraad, die ze bepaald vaststelt, behoudens de bij artikel 77 voorziene beroepsaanteekeningen.

»In geval van beroepsaanteekening, worden de begrotingen en rekeningen door den Koning voorgoed vastgesteld binnen de termijnen bepaald bij dit artikel.

»Iedere toelage voor niet verplichte uitgave, die door de bestendige deputatie van den provincieraad of door den Koning verminderd werd, mag door het college van burgemeester en schepenen niet uitgekeerd worden zonder een nieuwe beslissing van den gemeenteraad waarbij daartoe gemachtigd wordt.»

Artikel 2, § 1. — Volgende wijzigingen worden gebracht aan hoofdstuk IV, titel II, der gemeentewet:

Art. 114. Deze bepaling wordt door onderstaanden tekst vervangen:

«Het ambt van gemeenteontvanger wordt bevestigd en uitgeoefend onder de volgende voorwaarden:

»1° Wat betreft de gemeenten die, krachtens artikel 132 der provinciewet, niet onder het toezicht van den arrondissementscommissaris staan:

»De ontvanger oefent zijn ambt slechts in één gemeente uit. Hij wordt door den gemeenteraad, onder goedkeuring der bestendige deputatie van den provincieraad, benoemd.

»Heeft de deputatie zich niet uitgesproken binnen twee maanden nadat haar van de benoeming kennis gegeven werd, dan is de benoeming definitief.

Werd de goedkeuring tweemaal achtereenvolgende geweigerd, dan benoemt de raad vrijelijk den ontvanger, mits zijn keus niet valt op een van de door de deputatie afgewezen kandidaten.

»2° Wat betreft de gemeenten die onder het toezicht van den arrondissementscommissaris staan:

»Het ambt van gemeenteontvanger wordt door gewestelijke ontvangers vervuld.

»Deze ontvangers worden, op voordracht van den arrondissementscommissaris, benoemd door den gouverneur, die de gemeenten aanwijst waarin ieder van hen zijn bevoegdheid uitoefent.

»De gewestelijke gemeenteontvangers worden enkel gekozen onder de kandidaten die geslaagd zijn in een examen, door den gouverneur uitgeschreven met het oog op het bevestigen dezer bedieningen. Geheele of gedeeltelijke ontheffing van dit examen mag worden toegestaan aan de houders van door den gouverneur vast te stellen diploma's of studiebewijzen.»

Art. 114bis (nieuw).

«De gemeenteraad schorst of ontslaat den plaatselijken ontvanger onder goedkeuring der bestendige deputatie van den provincieraad.

»Van de schorsing moet onmiddellijk aan de bestendige deputatie kennis worden gegeven. Voorloopig wordt de schorsing ten uitvoer gelegd. Zij mag den tijd van drie maanden niet overschrijden.

»De gemeenteraad en de ontvanger mogen bij den Koning van de beslissing der bestendige deputatie omtrent de afzetting in beroep komen binnen vijftien dagen na de kennisgeving, welke hun daarvan werd gedaan.

»De gouverneur schorst of ontslaat den gewestelijken ontvanger.»

Art. 114ter (nieuw).

«De gewestelijke gemeenteontvangers oefenen hun ambt uit onder het gezag van den arrondissementscommissaris.

»De Staat is tegenover de belanghebbende gemeenten aansprakelijk voor het beheer van deze rekenplichtigen.»

Art. 115. Deze bepaling wordt gewijzigd als volgt:

«De plaatselijke gemeenteontvangers zijn verplicht, tot borg van hun beheer, een zekerheid te stellen...» (het overige van het artikel zooals in den ouden tekst).

Art. 116. Het eerste lid van dit artikel wordt gewijzigd als volgt :

« Onmiddellijk na de benoeming van iederen plaatselijken ontvanger, bepaalt de gemeenteraad... (het overige zooals in den ouden tekst). »

De volgende bepaling wordt als vijfde lid in den tekst van hetzelfde artikel ingevoegd :

« De gouverneur regelt den aand en het bedrag van de door den gewestelijken ontvanger te stellen zekerheid. »

Art. 117. Het tweede lid van dit artikel wordt door de volgende bepaling vervangen :

« Het college van burgemeester en schepenen, wat de plaatselijke ontvangers betreft, en de gouverneur, wat de gewestelijke ontvangers betreft, zorgen er voor dat de zekerheid der rekenplichtigen der gemeente werkelijk gesteld en te bekwaamere tijd vernieuwd wordt. »

Art. 117bis. Het eerste lid van dit artikel wordt gewijzigd als volgt :

« Het kan den plaatselijken gemeenteontvangers geoorloofd worden... » (het overige van het lid zooals in den ouden tekst).

Aan hetzelfde artikel wordt een vierde lid toegevoegd, luidende als volgt :

« Tot de toepassing van dit artikel op de gewestelijke ontvangers kan gemachtigd worden bij een koninklijk besluit, dat de voorwaarden er van bepaalt. »

Art. 118. Dit artikel wordt gewijzigd als volgt :

« Is er een tekort in de gemeentekas, dat heeft de gemeente een voorrecht op de zekerheid van den plaatselijken ontvanger en het Rijk op deze van den gewestelijken ontvanger, wanneer zij in geld gesteld zijn. »

Art. 119. Dit artikel wordt gewijzigd als volgt :

« Wanneer, wegens de toeneming van de jaarlijksche ontvangsten of om eenige andere oorzaak, de door de bevoegde overheid bepaalde zekerheid ontoereikend wordt geacht... » (het vervolg van den tekst zonder verandering).

Art. 122. Dit artikel wordt gewijzigd als volgt :

« De gemeenteraad bepaalt de jaarwedde van de plaatselijke ontvangers, onder goedkeuring der bestendige deputatie vastgesteld volgens een loonschaal, die voor de gansche provincie van toepassing is. »

« De beslissing der bestendige deputatie tot goedkeuring van de weddeverlaging van een plaatselijken ontvanger wordt, op beroep door den belanghebbenden binnen vijftien dagen na de kennisgeving ingesteld, onderworpen aan de controle van den Koning, die ze niet mag hervormen tenzij de getroffen maatregel klaarblijkelijk op een bedekte afzetting neerkomt. »

« De wedde van den gewestelijken ontvanger wordt door den gouverneur der provincie vastgesteld. »

Art. 122bis (nieuw).

« De wedde zoomede de bureelkosten van den gewestelijken ontvanger worden gedragen door ieder der belanghebbende gemeenten, rekening houdende met hare bevolking en het bedrag harer ontvangsten. »

« Deze verdeeling geschiedt door den gouverneur der provincie op de grondslagen bij koninklijk besluit vast te stellen. »

« De voorschotten, uitsluitend voor rekening van een bepaalde gemeente gedaan, komen evenwel ten laste dezer gemeente. »

« Bovendien kan bij koninklijk besluit, genomen op voordracht van den Minister van Financiën en van den Minister van Binnenlandsche Zaken, ten bezware der betrokken gemeenten een jaarlijksche premie geheven worden ter dekking van het risico dat door den Staat krachtens artikel 114ter van deze wet wordt gelopen. Het bedrag dezer premie wordt over de belanghebbende gemeenten in verhouding tot de ontvangsten omgeslagen. »

« Het bedrag der premie mag in geen geval, grooter zijn dan de behoeften, rekening houdende met de hoegrootheid van het risico en de door de ontvangers gestelde zakelijke en persoonlijke waarborgen. »

« De premie wordt eventueel tot het juiste cijfer verminderd wanneer deze vermindering door het bedrag der

door middel van de excedenten gevormde reserves is gerechtvaardigd. »

Art. 122ter (nieuw).

« Het is den gewestelijken ontvangers op straffe van schorsing en, bij herhaling, van afzetting, verboden eenig ander beroep uit te oefenen en een of andere bezoldigde bezigheid, zelfs door een tusschenpersoon, ter hand te nemen. »

« Tenzij bewijs van het tegendeel, wordt het beroep, uitgeoefend door de echtgenoot, geacht als zijnde dat van een tusschenpersoon. »

Art. 122quater (nieuw).

« In de bij 2° van artikel 114 bedoelde gemeenten zullen de op den datum van dit besluit in functie zijnde ontvangers hun loopbaan voltrekken en door de thans geldende regelen beheerscht blijven. »

« Hun betrekkingen worden naar gelang van de vacaturen aan de gewestelijke ontvangers toevertrouwd. »

« In de vacante betrekkingen mag evenwel, bij wijze van voorloopige bejeging, door plaatselijke ontvangers voorzien worden. Op beslissing van den provinciegouverneur neemt hun ambt een einde om aan den gewestelijken ontvanger opgedragen te worden. »

§ II. De volgende wijzigingen worden bovendien aan de gemeentewet toegebracht :

Art. 53. Dit artikel wordt gewijzigd als volgt :

« Het ambt van gemeentesecretaris of van plaatselijk gemeenteontvanger mag niet worden vervuld door de beambten van het provinciaal gouvernement en van het arrondissementscommissariaat. »

Art. 98. Dit artikel wordt door volgende tekst vervangen :

« De burgemeester of de schepenen of een van hen nemen ten minste eens per kwartaal de kas van den plaatselijken gemeenteontvanger op. Van die opnemings maken zij een proces-verbaal op, dat zij aan den gemeenteraad voorleggen. »

« Om de drie maanden of op verzoek van het college van burgemeester en schepenen, legt de gewestelijke gemeenteontvanger aan de belanghebbende gemeente een volledig staat betreffende het actief en passief der kas over. »

§ III. Artikel 70 der bij koninklijk besluit van 14 Augustus 1933 gewijzigde gemeentekieswet wordt door volgende tekst vervangen :

« In dezelfde gemeente bestaat er onverenigbaarheid tusschen de ambten van secretaris en ontvanger. »

« Evenwel, in de gemeenten die onder het toezicht van den arrondissementscommissaris staan, mogen de ambten van secretaris en ontvanger voorloopig en met afwijking van artikel 114, 2°, der gemeentewet gecumuleerd worden mits daartoe door den gouverneur wordt gemachtigd. »

« In het bij vorig lid voorzien geval wordt de op het ambt van ontvanger staande wedde op de helft vermindert. »

« In de gemeenten waar het ambt van ontvanger met dat van secretaris wordt gecumuleerd, worden de uitgaven ter zitting van het college van burgemeester en schepenen geordonnanceerd. De betalingsmandaten worden door al de ter zitting aanwezige leden van het college ondertekend. »

« Mocht iemand der leden weigeren te teekenen, dan worden de mandaten overgemaakt aan den arrondissementscommissaris van het gebied, die ze, door zijn onderteekening, uitvoerbaar kan maken. »

« De secretarissen-ontvangers laten alle vijftien dagen aan den arrondissementscommissaris van het gebied opgave van al de uitgegeven mandaten geworden. »

« Er bestaat onverenigbaarheid tusschen de ambten van secretaris en ontvanger, enerzijds, en deze van burgemeester, schepenen, lid van den gemeenteraad, anderzijds. Evenwel, in de gemeenten met minder dan 1,000 zielen kan de gouverneur machtiging verlenen tot het cumuleeren van gezegde ambten, behalve dit van burgemeester, hetwelk in geen geval in dezelfde gemeente gelijktijdig met dat van ontvanger mag bekleed worden. »

»De machtiging tot cumulatie bedoeld bij dit artikel kan te allen tijde ingetrokken worden».

Artikel 3. — Benedenstaande wijzigingen worden aan de bepalingen van het Landelijk Wetboek toegebracht :

Art. 51. Dit artikel wordt door benedenstaanden tekst vervangen :

«Iedere plattelandsgemeente bezit één of meer veldwachters.

»Echter kunnen twee of meer naburige gemeenten, wier gezamenlijke bevolking, volgens de jongste tienjaarlijkse volkstelling 5,000 inwoners niet overschrijdt, door den provinciegouverneur worden gemachtigd, na advies van den procureur-generaal bij het Hof van beroep, om een gemeenschappelijke veldwachter te hebben. In dit geval wordt de wedde van den titularis, zoo de betrokken gemeenten zich niet verstaan, op grond van de gezamenlijke bevolking dezer gemeenten vastgesteld. De uitgave wordt onder haar, naar rato van de bevolking van iedere gemeente, omgeslagen.

»Bij vacature in de gemeenten met 1,000 zielen en minder, beslist de gemeenteraad, onder de goedkeuring van den provinciegouverneur, of er aanleiding toe bestaat een gemeenteveldwachter te benoemen. Zoo niet, voldoet de gemeente aan de verplichting, haar bij het eerste lid van dit artikel opgelegd, door de diensten van een hulpveldwachter in te roepen».

Art. 52. Lid 2 van dit artikel wordt door de volgende bepalingen vervangen :

«Zij helpen, onder het gezag van den burgemeester, mede aan de uitvoering der wetten en politieverordeningen, zoomede aan de handhaving van de orde en de rust in de gemeente.

»Bovendien staan zij ter beschikking van den burgemeester voor alle administratieve diensten welke met hunne geschiktheid, den duur hunner andere werkzaamheden en het bedrag hunner wedde overeenkomen.

»Op verzoek van den burgemeester of van den veldwachter, bepaald de provinciegouverneur zoo noodig den aard en den maximumduur der diensten, die bij toepassing van het vorig lid dienen verricht».

Art. 64. Dit artikel wordt door de volgende bepalingen vervangen :

«De op grond van artikel 51 aangestelde hulpveldwachters oefenen de bevoegdheden van den veldwachter uit.

»Voor de benoeming, de schorsing en de afzetting, zijn zij beheerscht door artikel 129 der gemeentewet.

»Hun bezoldiging wordt, volgens hun taak, vastgesteld door den gemeenteraad onder goedkeuring van den provinciegouverneur».

Artikel 4. — Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Financiën zijn, ieder wat hem betreft, belast met de uitvoering van dit besluit.

Gegeven te Brussel, den 10^e November 1934.

BALIELEVEN

VLAAMSCHER CONFERENTIE VAN HET HOF VAN BEROEP TE GENT.

De plechtige openingszitting gaat door op Zaterdag, den 8 December a. s., in de terechtzittingzaal der Eerste Kamer van het Hof van Beroep, des namiddags om 4 ure.

Dagorde :

Openingswoord door heer A. KLUYSKENS, voorzitter. Redevoering door heer PAUL VAN WYMEERSCH, over «De Corporatieve Staat in Oostenrijk».

Aanspraak door heer L. HEBBELYNCK, Stafhouder der Balie.

* * *

Op Zaterdag, den 29 November a. s., des namiddags, om 5.30 ure, in de Gehoorzaal der Rechtbank van Enkele Politie, spreektbeurt heer ZENNER, oud-voorzitter der Con-

ferentie, Lid van den Tuchtraad, Voorzitter van het Bureel voor Kostelooze Rechtspleging, over : «De Beroepsplichten van den Advocaat».

Alle confraters zijn welkom.

Deze voordracht wordt ingericht met goedkeuring van den Tuchtraad der Balie en het is den wensch van den Tuchtraad dat vooral de jonge confraters talrijke deze voordracht zouden bijwonen.

VLAAMSCHER CONFERENTIE DER BALIE VAN ANTWERPEN.

Op Vrijdag, 9 November had de Conferentie in haar midden verzocht onze knappen confrater Paul Beeckman der Balie van Kortrijk.

De voorzitter wees in zijn openingswoord op de hartelijke banden die tot stand kwamen tusschen de Vl. Conferentie van Antwerpen en de thans definitief «vervlaamschte» Conferentie van Kortrijk. Hij heette naast den spreker eveneens welkom den afgevaardigde der nieuwe Zusterconferentie Meester De Smedt.

Nadien kwam Meester Beeckman aan het woord en onderhield de vergadering gedurende ruim anderhalf uur over dit actuele onderwerp : «Naar een organischen opbouw van Staat en Economie».

De lezers van het R. Wbl. zullen deze diepgaande en interessante studie in haar geheel afgedrukt vinden in dit nummer. Wij onthouden ons bijgevolg van elke samenvatting die enkel afbreuk zou kunnen doen aan het gave geheel en de logische opvolging van den gedachtengang.

Onnoodig te zeggen dat deze lezing gevolgd werd met de grootste aandacht en na het handgeklap en het dankwoord van den Voorzitter, aanleiding gaf tot een gedachtenwisseling, waaraan voornamelijk deel namen : Mter H. De Jongh en R. Victor.

De bezwaren van den eersten spreker liggen hem vooral in de moeilijkheid van oprichting en indeeling der burgers in verschillende standen en corporaties. Hij wijst terloops op het niemand voldoende gevende resultaat der standen-vertegenwoordiging in de Katholieke Partij.

Meester Victor verdedigt met vuur het individualisme dat tot zijn recht komt in den burgerlijken rechtstaat. Hij ziet de toekomst van uit een geheel anderen gezichtshoek. Voor hem is het Corporatisme een terugkeer naar de donkere perioden der Middeleeuwen — een terugkeer kan a priori reeds niet als vooruitgang worden beschouwd —, Het Corporatisme veronderstelt het zich opsluiten tusschen enge nationale grenzen, het opgeven van alle internationale verdragen en regelingen zooals deze langzaam aan het groeien zijn en reeds tot stand kwamen op het gebied der arbeidswetgeving, verkeerswezen, enz. Hij wijst op de deugdelijkheid van het gezonde parlementarisme, de beteekenis der stemmingen van de helft plus één, de waarde van het compromis voor de rust in den Staat wat evenmin te loochenen valt. Hij voorniet voor de toekomst het wegvallen der staatsgrenzen en het tot stand komen der Vereenigde Staten van Europa.

Mter Beeckman antwoordt in het kort op de uitgebrachte kritiek en doet opmerken dat in tegenstrijd met de meening door Mter Victor uitgedrukt wij in deze tijden een sterke heropleving van het nationale bewustzijn in alle landen beleven. Deze nationale levensbeschouwing die aan de basis ligt van den organischen staat zal geen afbreuk doen aan de gezonde internationale verhoudingen tusschen de staten, zal deze integendeel bevorderen en uitbreiden. Hij is daarbij van oordeel dat een groot deel der uitgebrachte kritiek ongegrond voorkomt daar de vrees voor het teloor gaan van verworven rechten en begrippen minder groot zal moeten zijn in den organischen staat dan wel onder het huidig regime.

Het is twaalf ure wanneer de Voorzitter de vergadering sluit die op alle gebied als geslaagd mag worden geheeten. De afwezigen, en dit waren inzonderheid onze politiseerende confraters hadden werkelijk ongelijk.